

Příčiny rozpadu vztahu a jeho vliv na rodinu

Bc. Lenka Řezníčková

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka Řezníčková**
Osobní číslo: **H120101**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Příčiny rozpadu vztahu a jeho vliv na rodinu**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k partnerským vztahům, rodině a kompetencím sociálního pedagoga v této oblasti.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BÁRTLOVÁ, Sylva a Stanislav MATULAY. Sociologie zdraví, nemoci a rodiny. Martin: OSVETA, 2009. ISBN 978-80-8063-306-6.
MIŠÍKOVÁ, Jaroslava. Základy sociologie rodiny. Ostrava, 2003. ISBN 80-7042-291-2.
MOŽNÝ, Ivo. Sociologie rodiny. Praha: Slon, 2002. ISBN 80-86429-05-9.
PLAŇAVA, Ivo. Manželství a rodiny. Brno: DOPLŇEK, 2000. ISBN 80-7239-039-2.
ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĐOVÁ a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **7. ledna 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 7. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 15.4.2016

.....

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje závěrečné, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím datové kvalifikační práce, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpisy vysoké školy.

(2) Dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném uniíterním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracovníků vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnožování.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užívá-li náhodou za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě díla vytvořené školou nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odjírá-li autor takového díla učební bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybného projevu jeho vůlí v soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává neúčinné.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá analýzou rozpadlých vztahů, zkoumá příčiny a dopad na děti. Skládá se z teoretické a praktické části.

Teoretická část popisuje základní pojmy, týkající se vztahů, jako je partnerství, manželství a rodina. Dále nabízí potencionální příčiny a možnosti řešení.

Praktická část je realizována kvalitativním výzkumem a provedením polostrukturovaných rozhovorů. Zpracována je prostřednictvím kasuistik a otevřeného kódování. Cílem je zmapovat situaci v rozpadajícím se vztahu, najít příčiny a dopad na děti.

Klíčová slova: partnerství, manželství, rodina, krize, rozvod, dítě.

ABSTRACT

This Master Thesis deals with analysis of dissolution of relationship, examines its reasons and impacts on children. It consists of theoretical and practical parts.

The theoretical part describes basic concepts related to relations such as partnership, marriage and family. Also, it offers potential causes of dissolution and possibilities of their solutions.

The practical part is based on qualitative research and semi-structured interviews. I used case interpretations and open encoding to compile the practical part of my thesis. The aim was to monitor the situation during dissolution of relationship, find and identify the causes and influences on children.

Keywords: partnership, marriage, family, crisis, divorce, child

Mé poděkování patří Mgr. Elišce Suchánkové, Ph.D. za vedení diplomové práce, za její rady a vstřícnost. Dále chci poděkovat mým respondentům, kteří byli ochotni odhalit mi svůj soukromý život a v neposlední řadě děkuji mé rodině za trpělivost a podporu po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 MEZILIDSKÉ VZTAHY	13
1.1 PARTNERSKÉ VZTAHY	13
1.1.1 Vývoj partnerského vztahu	14
1.2 MANŽELSTVÍ.....	15
1.2.1 Očekávání vůči partnerovi	16
1.2.2 Vztahy v manželství.....	17
1.3 RODINA	18
1.3.1 Funkce rodiny.....	18
1.3.2 Druhy rodiny	18
2 ROZPAD VZTAHU	20
2.1 KRIZOVÉ SITUACE VE VZTAHU	20
2.2 DYSFUNKČNÍ MANŽELSTVÍ.....	20
2.3 PŘÍČINY ROZPADU VZTAHU	21
2.3.1 Nevěra	22
2.3.2 Žárlivost	26
2.3.3 Závislost jednoho z partnerů.....	27
2.3.4 Odcizení, nedostatečná komunikace	28
2.3.5 Domácí násilí	28
2.4 VLIV NA RODINU	29
3 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ VE VZTAHU	31
3.1 MANŽELSKÉ A RODINNÉ PORADENSTVÍ.....	31
3.2 ŘEŠENÍ MEZI PARTNERY	31
3.3 RODINNÁ MEDIACE.....	32
3.4 ROZVOD	32
3.4.1 Stádia, z nichž se skládá rozvodový proces:.....	33
3.4.2 Úpravy poměrů nezletilých dětí po rozvodu rodičů.....	33
3.4.3 Funkce OSPOD	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	36
4.1 CÍL VÝZKUMU	36
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
4.3 POJETÍ VÝZKUMU	37
4.5 VÝZKUMNÝ VZOREK	38
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	40

5.1	KAZUISTIKY	40
5.1.1	Případ č.1	40
5.1.2	Případ č.2	42
5.1.3	Případ č.3	44
5.1.4	Případ č.4	46
5.1.5	Případ č.5	48
5.2	OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ	50
5.2.1	Sociální původ partnerů – ovlivnění ze strany orientační rodiny?	50
5.2.2	Krásný začátek vztahu aneb nasazení růžových brýlí	51
5.2.3	První krize aneb postupné sesazování růžových brýlí	52
5.2.4	Nevěra – příčina nebo důsledek?	54
5.2.5	Pomůže partnerská poradna?	55
5.2.6	Rozvod aneb růžové brýle jsou pryč	56
5.2.7	Mami, tati a co já?	57
6	SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	58
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
	SEZNAM TABULEK	64
	SEZNAM GRAFŮ	65
	SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

O lidských vztazích toho bylo napsáno již hodně a dalo by se psát nepřeborné množství informací, jelikož každý z nás je individuální osobnost, která má své vlastní názory, přesvědčení, vnímání, pocity, a samozřejmě také zkušenosti, kterými si prošel a které zažil.

Proč je někdo závistivý, druhý obětavý, někomu dělá radost, když vidí neštěstí druhých, další naopak s radostí druhým pomáhá, jeden je ve vztahu věrný a spokojený, druhý má potřebu si něco dokazovat a tak bychom se mohli stále ptát a jen stěží bychom se dopátrali odpovědí.

Mě, jako studující sociální pedagogiku, nejvíce zajímá problematika lidských vztahů a ráda bych v budoucnu pracovala s lidmi v poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. V minulosti jsem pracovala na OSPOD a tam jsem se také setkala s řešením různých mezilidských vztahů a právě jejich dopadu na rodinu a děti. Nejčastěji se jednalo o domácí násilí, alkoholismus a nevěru.

Na základě výše uvedeného se ve své diplomové práci věnuji problematice partnerských vztahů. Mým cílem je zaměřit se na příčiny rozpadu vztahu a jeho vliv na rodinu. Domnívám se, že největším problémem ve vztahu dvou lidí, který vede k rozpadu vztahu, je nevěra, vztah mimopartnerský či mimomanželský. Ve své práci se snažím mimo jiné dopátrat toho, proč k nevěře dochází, co k ní jednoho z partnerů vede a jaký má dopad na rodinu či partnerský vztah.

Téma jsem si dále vybrala z důvodu nárůstu rozvodovosti, patologických jevů ve vztahu, a z toho vyplývajících mnohdy negativních dopadů na děti a mládež.

Když se člověk zamiluje, na toho druhého vždy pohlíží přes „růžové brýle“, ale na vztahu dvou lidí je potřeba pracovat od začátku a nepřehlížet chyby a nedostatky toho druhého, protože jakmile toto „růžové opojení“ pomine, láska není to jediné, co vztah udrží. Důležitý je také respekt, komunikace a vzájemná úcta.

První část práce je zaměřena na vymezení pojmů, co je vztah, manželství, rodina a dále se zabývám patologickými jevy ve vztahu s akcentem na nevěru. Popisuji další potenciální příčiny rozpadu vztahu a adekvátní způsoby řešení a k tomu elementárně seznamuji s prací manželské poradny a úlohou orgánu sociálně-právní ochrany dětí, hájící zájmy dítěte.

Praktická část práce je zaměřena na jednotlivce, dobrovolně spolupracující na kvalitativním výzkumu, který je prováděn formou kazuistik a to u respondentů, kteří si prošli rozpadem vztahu, zkoumá jeho příčiny a dopad na rodinu, na partnera, na děti. Respondenti odpovídali na mé připravené otázky a mnohdy seberefektivním způsobem vzpomínali na jejich těžké životní období. Dále se zabývám důsledkem rozpadu vztahu či rozvodu pro další vývoj dětí vyrůstajících v neúplných rodinách či v rodinách úplných, ale nefunkčních, kdy spolu partneři sice žijí, ale jejich vzájemný vztah je u konce. Především se zabývám otázkou, proč vlastně dochází ke krizím ve vztahu a jak spory mezi rodiči ovlivňují psychický vývoj dítěte.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MEZILIDSKÉ VZTAHY

Vztahy mezi lidmi mohou mít různou formu. Mohou to být vztahy dobré, vztahy špatné nebo vztahy neutrální.

Existuje i vztah jednostranný, což může být v případě pozitivního vztahu například platonická láska k druhé osobě, která ovšem lásku neoplácí stejnou měrou a v případě vztahů negativních například závist či nenávist. Opakem je vztah oboustranný a z něj vzniká láska, která se dále vyvíjí a z níž následně vzniká vztah sexuální, který se stává základem pro manželství.

Vztahy se vyvíjejí již od narození.

Dle Hartmanna se rozeznávají tři úrovně vztahů k objektům:

1. Fáze primárního narcismu, která trvá přibližně do třetího měsíce věku
2. Fáze uspokojování potřeb, kdy si dítě uvědomuje, že jeho potřeby se uspokojují zvenku a tudíž, tento vnějšek považuje za objekt, který slouží pouze k tomu, aby uspokojoval jeho potřeby
3. Fáze objektové stálosti, je obdobím osobní zralosti, kdy by měl mít jedinec rád lidi pro ně samotné a nezávisle na stavu svých potřeb¹

Dle Plaňavy (2000) všechno podstatné, co nás ovlivňuje po celý život, se událo v dětství. Potíže ve vztazích ovlivňují nepříznivé zážitky a prožitky dítěte ze strany rodičů nebo nejbližších osob. Dle toho se také odvíjí pozdější volba partnera či navazování intimních vztahů.

1.1 Partnerské vztahy

V párovém soužití je velký kus kouzla i lidského prokletí. Pár se dokáže kazit jakoby sám od sebe a dokáže hubit lidské součásti, z nichž je složen.²

¹ PLAŇAVA Ivo. Manželství a rodiny. DOPLNĚK, Brno 2000. ISBN 80-7239-039-2, str. 30

² PLZÁK Miroslav. Klíč k výběru partnera pro manželství. MOTTO, Praha 2010

Člověk si hledá svého partnera na základě sympatií, vzájemné přitažlivosti a schopnosti vzájemné komunikace. Po nalezení adekvátního partnera by se měl člověk soustředit na rozdávání lásky a důvěry k tomu druhému, ne s tím na partnera apelovat. Měl by ve vztahu vzniknout tzv. citový balanc, myšleno jako rovnováha v citech partnerů. Za důležité také pokládám, aby člověk vyvyšoval jen to pozitivní a na negativní faktory se snažil zapomínat. Ovšem ve většině vztahů je to právě naopak a tímto dochází k prvotním problémům ve vztahu.

Německý filozof Artur Schopenhauer pronesl, že vztah dvou lidí je založen na hledání nejvhodnějšího partnera pro zplodění co nejkvalitnějších potomků.

Dle Možného (2002) vykonává přímý tlak na výběr partnera vlastní rodina a to buď manipulativním jednáním nebo nepřímou, postojí a hodnotami, které mu vštěpovali v socializaci.

Základem vztahu nejsou společné zájmy, ale ochota respektovat toho druhého, neméně důležité jsou i společné představy o rodině a jejím fungování.

1.1.1 Vývoj partnerského vztahu

Dle Venglařové (str. 32) rozlišujeme fáze vztahu:

- zamilovanost – na začátku každého vztahu funguje přitažlivost, která je pro každého z nás jiná, největším magnetem je přitažlivost sexuální, kdy jeden druhého nevidí objektivně, spíše se partneři nadhodnocují a nevidí chyby toho druhého.
- láska – silný cit se mění, partneři jsou ve vztahu spokojeni a dochází k vzájemnému uspokojování nejen tělesných a citových potřeb, ale i k rozvoji osobnosti obou partnerů
- partnerství – společné radosti, ale i starosti partnery více sbližují, respektují i své chyby a v této fázi mají již reálnou představu, co od druhého mohou čekat.

Mursteinovy teorie při volbě partnera, které charakterizoval jako tři přitažlivé síly:

1. fáze – podnět, ve které se partner uplatňuje jako podnět svým vzhledem a chováním
2. fáze – hodnoty, ve které jsou již důležité zájmy, postoje a hodnoty, tím partneři získávají informace jeden o druhém

3. fáze – kompatibilita rolí, v níž partneři zjišťují, zda se mohou vzájemně doplňovat a uspokojovat své potřeby

Ve všech těchto fázích funguje tzv. princip vyváženosti výměny, což znamená, že ke spokojenosti dochází tehdy, když je výměna vyrovnaná³

1.2 Manželství

„Manželství musí být rovnost smýšlení a citu, stejná vzdělanost, obapolná důvěra a neomezená svoboda.“

Božena Němcová

Je chápáno jako společenství muže a ženy, které by mělo být založeno na vzájemné úctě, lásce a věrnosti. Vzniká na základě sňatku, který může být uzavřen církví nebo na příslušném obecním úřadě a to společným prohlášením, že muž a žena spolu dobrovolně vstupují do manželství. Mezi hlavní úkoly manželství patří založit rodinu a vychovávat děti.

Dle zákona o rodině je manželství trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem.⁴

Z hlediska sociologie se manželství dělí na:

1. Skupinové manželství - manželství několika mužů a několika žen
2. Polygamní manželství:
 - a) polygynie – jeden muž + více žen
 - b) polyandrie – jedna žena + více mužů
3. Monogamní manželství – manželství jednoho muže a jedné ženy

Skupinová a polygamní manželství se vyskytovaly spíše v historii, i když v malých a nepříliš známých kulturách existují ve světě dodnes. Naše zákony nepřipouští, aby jeden muž či žena měli několik manželských partnerů.⁵

³ Kratochvíl, str.94

⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

⁵ MIŠÍKOVÁ Jaroslava, PhDr., CSc. Základy sociologie rodiny. Ostrava 2003. ISBN 80-7042-291-2

I když v dnešní moderní společnosti se vyskytuje tzv. skrytá polygamie, která je přítomna v manželství monogamním, toto je ovšem přiživováno dost frekventovanou nevěrou a tzv. seriálová monogamie, která vzniká jako důsledek vícenásobných rozvodů.

Dle Kratochvíla (2000) je podstatou celého manželského života péče o děti, jejich výchova a vztah k nim. Problémy tudíž mohou vznikat, když manželé děti mít nemohou a nebo se jim narodí dítě nemocné.

1.2.1 Očekávání vůči partnerovi

Každý z nás má jiné očekávání a představy o svém životě a o partnerovi v něm. Obecně asi platí, že všichni na začátku vztahu očekávají, že zamilovanost, která je nedílnou součástí každého vznikajícího vztahu dvou lidí, bude trvat věčně. V této fázi si ovšem svého partnera idealizujeme a až po nějaké době poznáváme (po několika měsících), že už to není jako na začátku vztahu a pohlížíme na partnera realisticky.

Očekávání vůči manželskému partnerovi se pokusili vystihnout manželé Kratochvílovi.⁶

Tabulka 1 – Očekávání žen podle Kratochvíla

Očekávání žen:

-
- 1. Posedět a popovídat – žena čeká, že jí bude muž naslouchat a naopak, že i on jí bude vyprávět celodenní starosti***
 - 2. Duševní porozumění – žena chce rozebírat s mužem hodnoty, zásadní názory na život***
 - 3. Vycítit, co žena potřebuje – žena chce, aby vycítil muž její potřeby a uměl na ně reagovat***
 - 4. Vyjadřovat lásku celým svým životem – žena čeká neustálé důkazy o tom, že je milována***
-

⁶ Kratochvíl, S.: Manželská terapie. II. vyd., Mach, Hradec Králové 1992.

Tabulka 2 – Očekávání mužů podle Kratochvíla

Očekávání mužů:

-
- 1. Uvařeno, uklizeno – muž čeká na uspokojení svých základních potřeb**
 - 2. Neobtěžovat s problémy – muž očekává pouze minimální obtěžování s celodenními problémy týkající se domácnosti**
 - 3. Sex, kdykoliv se mi zachce – muž nepočítá s tím, že by mohl být v sexu odmítnut**
 - 4. Obdiv stále – muž čeká neustálý obdiv svých výkonů jak v práci, tak i v domácnosti**
-

1.2.2 Vztahy v manželství

Vztahy v manželství se dle Plaňavy (2000) dělí na:

1. Vztahy navyklé na konflikt – navenek se dvojice jeví jako přátelská, ovšem prožívá množství konfliktů, které přetrvávají mnohdy celý život, děti jsou si konfliktů vědomy
2. Devitalizované vztahy – dvojice do sebe byla v raných začátcích vztahu hluboce zamilovaná, láska však zmizela, a vznikla oboustranná absence citů.
3. Pasivně sourodé vztahy – stejný stav jako u předchozí varianty, s tím rozdílem, že manželství bylo „mrtvé“ hned od začátku, převažuje nedostatek vitality a rozdílné zájmy.
4. Vitální a totální vztahy – funkční vztahy, jeden existuje pro druhého, vzájemné vztahy mají přednost před ostatními vztahy či hodnotami.⁷

Dle Birnbacha a Himanové (2011) existuje v manželství devět oblastí, ve kterých si musí páry vyhovět: Peníze, péče o děti, sex, vztah s příbuznými, náboženství, úkoly v domácnosti, nadužívání látek, trávení volného času, problémy týkající se práce a kariéry.

⁷ PLAŇAVA Ivo. Manželství a rodiny. DOPLNĚK, Brno 2000. ISBN 80-7239-039-2

1.3 Rodina

Rodina je, dle sociologické definice, skupina osob, která je vzájemně spjata pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí.

Rodinu lze označit jako nejstarší společenskou fungující instituci, která vznikala ze sociální potřeby patřit do nějaké skupiny a cítit se v ní bezpečně.

V minulosti byla rodina vždy spojována s manželstvím, v dnešní době existuje spousta nesezdaných párů, vychovávající děti. Dle SLDB (sčítání lidu, domů a bytů) celkový počet vzrostl ze 40 tisíc v roce 1930 až na 125 tisíc v roce 2001.

1.3.1 Funkce rodiny

Mezi hlavní funkce rodiny patří:

- Funkce ekonomická – zabezpečuje rodinu finančně
- Sociálně – ochranná funkce – podstatou je zaopatřit a pečovat o členy rodiny, pokud tuto péči potřebují
- Socializační funkce – zahrnuje proces socializace dítěte
- Biologicko - reprodukční funkce – význam má v plození potomků a zachování rodu
- Emocionální – zahrnuje citové zázemí členů rodiny

Současná rodina se stala nezastupitelná především ve své socializační a emocionální funkci. Dětské domovy a kojenecké ústavy jsou vzhledem k dnešním výchovným cílům tzv. nepřesvědčivou alternativou.

1.3.2 Druhy rodiny

Rozdělení rodiny dle funkčnosti:

- Rodina funkční – rodina plní všechny své funkce a zajišťuje tím správný vývoj dítěte
- Rodina problémová – zde se vyskytují problémy, narušující základní funkce rodiny, ovšem rodina je schopna se s tím vyrovnat sama a není zde ohrožen vývoj dítěte

- Rodina dysfunkční – zde jsou již porušeny všechny funkce rodiny, je ohrožen vývoj dítěte, tudíž je potřeba zásahu odborné pomoci
- Rodina afunkční – rodina neplní žádnou základní funkci, je velmi ohrožen vývoj dítěte, řešením je umístění dítěte do náhradní rodinné péče

Rodina, ve které člověk vyrůstá, ho velmi silně ovlivňuje. Člověk často podvědomě přebírá model soužití, ve kterém vyrůstal.

S fungováním rodiny souvisí také výchovný styl, který rodiče aplikují při výchově dětí.

Dle Vágnerové (2005) se výchovné styly řadí do tří druhů:

- Liberální styl, v němž je typická volnost výchovy, dítěti nejsou určeny žádné hranice. Tato výchova není příliš vhodná, neboť z ní často vzejdou jedinci sobečtí a psychicky nezralí.
- Demokratický styl, který je typický respektováním dítěte, přátelstvím vůči dítěti, ale přitom je důsledný a vede k zodpovědnosti. Často se nazývá „ideálem výchovy“.
- Autoritativní styl, který nerespektuje potřeby dítěte, nebere v úvahu názory dítěte. Často se zde vyskytují tresty, příkazy, zákazy apod. Děti vyrůstají v osobnosti nepřátelské, neschopní samostatného rozhodování.

2 ROZPAD VZTAHU

„Někdy přijde ve vztahu chvíle, kdy přes všechnu upřímnou snahu vyřešit neshody a obnovit společnou minulost už nic jiného než trápení nezbyvá a krása světa jen krutě kontrastuje s vaším bolestným zápasem“.

David

Viscott

2.1 Krizové situace ve vztahu

Lze nějakým způsobem oddělit krize ve vztahu, manželství od krize rodiny? Pokud krize dvojice či manželského páru nějakým způsobem ovlivňuje nebo zasahuje do plnění základních funkcí rodiny, můžeme mluvit o spojení krize manželů a krizi rodiny. Tudiž v rodinném životě je v podstatě nemožné tyto dva celky oddělit.

Dle Birnbacha, Hymanové (2011) se vyskytují ve vztahu tzv. tři nebezpečná období, vyskytující se po dvou letech – končí „líbáanky“ a partneři se poznávají hlouběji, po dvanácti letech – práce o děti, málo času na sebe, večer vyčerpání, nedostatek energie na společné chvíle, veškerá energie vyčerpána na povinnostech a po dvaceti letech – prázdné hnízdo, děti studují nebo bydlí jinde, partneři ponecháni sami sobě.

2.2 Dysfunkční manželství

Dle Plaňavy se jako dysfunkční vzorky interakce dělí:

- Rozpůlené manželství – jeden partner je odmítající, nemluvný, vyhýbající se přímému vyjádření citů, opakem je partner druhý, který je komunikativní a útočný. Tato dvojice prožívá často extrémní výkyvy, mohou roky přetrvávat, ovšem taktéž mohou být argumentem k rozvodovému jednání.
- Připoutávající – oddělující manželství – tyto vztahy mají cyklickou podobu, jeden partner si stěžuje na nedostatečnou vřelost vztahů a druhý partner si zase stěžuje na přílišnou těsnost vztahů.
- Sadomasochistické manželství – jeden z partnerů je agresivní, zneužívající, podceňující a napadající druhého, kdežto druhý partner to snáší. Toto soužití může být i celý život.

- Dětské manželství – partneři se chovají jako děti, vyžadující odměny, málokdy si vyjadřující náklonnost a často prolévají slzy a hází po sobě věci. Oba mají potřebu závislosti.
- Neurotické manželství – partneři žijí neustále v roli pečovatele a pacienta, jsou neustále nespokojeni, ať s počínáním „pečovatele“ či „pacienta“.
- Terapeutické manželství – jeden partner se snaží být lékařem druhému, při seznámení se zdálo, že mají oba problémy a že jeden druhému pomohou, mají potřebu pečovat i přijímat péči.
- Pseudomanželství – partneři k sobě nejsou spojeni ani poutáni, mají zájmy mimo manželství, absolutní prioritou je zde profesní kariéra a absence intimity, vztahy jsou chladné nikoliv však nepřátelské. (str.67)

Dle Cubera a Haroffa (1971) se manželské vztahy klasifikují takto:

- Trvale konfliktový vztah, v němž se vyskytují časté hádky, napětí ve vztahu, urážky, ovšem partneři nenachází důvod od sebe odejít.
- Citově ochladlý vztah, v němž postupně dochází k zániku vzájemných citů.
- Účelový vztah, který se charakterizuje jako vztah bez citů, přináší pouze výhody pro partnery.
- Živý vztah, ve kterém, je velmi silná vzájemná vazba.
- Výlučný vztah, kdy jsou manželé neustále spolu.

2.3 Příčiny rozpadu vztahu

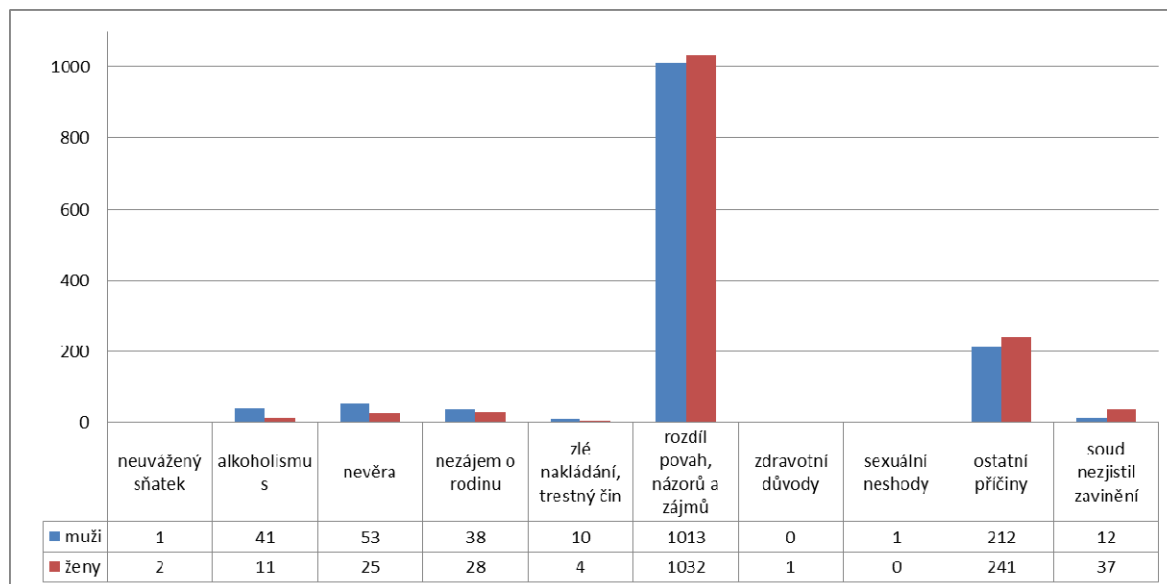
„Člověk se naučil mužské a ženské roli ve značné míře od svých rodičů a má tendenci ve vlastním manželství neuvědoměle model rodiny rodičů opakovat“ (Kratochvíl, str.108)

Český statistický úřad ukazuje, že nejběžnějším udávaným důvodem je „rozdíl povah, názorů a zájmů“. Laicky se tento důvod dá vyjádřit slovy „přestali jsme si rozumět“. Z uvedeného důvodu se v roce 2013 rozvádělo 73 % mužů a 75 % žen.

Tabulka 3 – Statistika rozvodů ve Zlínském kraji dle příčiny

Tabulka - Statistika rozvodů - Zlínský kraj										
Příčina rozvratu manželství - počet	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Na straně muže:										
neuvážený sňatek	16	10	10	6	21	9	5	1	3	1
alkoholismus	121	89	96	75	98	83	65	44	38	41
nevěra	103	99	106	87	88	59	60	45	48	53
nezájem o rodinu	85	68	55	43	50	25	32	25	37	38
zlé nakládání, trestný čin	30	25	16	22	15	10	4	5	10	10
rozdíl povah, názorů a zájmů	565	684	891	1048	903	1004	1051	952	933	1013
zdravotní důvody	3	4	7	6	2	4	1	3	2	-
sexuální neshody	5	11	8	-	2	2	3	-	3	1
ostatní příčiny	460	281	279	187	366	215	221	314	230	212
soud nezjistil zavinění	144	149	150	62	48	50	30	26	23	12
Na straně ženy:										1381
neuvážený sňatek	13	10	13	4	18	12	5	1	4	2
alkoholismus	13	11	23	20	23	30	31	12	16	11
nevěra	70	58	69	57	64	51	35	36	50	25
nezájem o rodinu	25	15	17	17	19	19	18	26	33	28
zlé nakládání, trestný čin	7	1	1	1	1	1	2	3	6	4
rozdíl povah, názorů a zájmů	532	565	798	1072	933	1041	1074	953	940	1032
zdravotní důvod	8	-	4	2	4	8	1	5	2	1
sexuální neshoda	6	9	6	-	-	2	4	-	3	-
ostatní příčiny	490	322	296	200	384	242	224	323	237	241
soud nezjistil zavinění	368	429	391	163	147	55	78	56	36	37

Graf 1 – Statistika rozvodů ve Zlínském kraji dle příčiny

2.3.1 Nevěra

V dnešní době se dle výzkumů rozvádí každé druhé manželství a čím je to způsobeno? V mnoha případech je důvodem právě nevěra jednoho z partnerů. Vzniká nedůvěra mezi

partnery a je poškozena citová stránka manželství. Dochází k žárlivosti a v některých případech to končí i domácím násilím. Proč rodiče neberou ohledy ani na děti, které na vše doplatí nejvíce? Vždyť jsou to plody jejich, i když vyhaslé, lásky.

Co k nevěře vede?

Může to být nespokojenost ve vztahu, citové strádání nebo naopak rozmařilost či nenasytnost jednoho z partnerů. Dle německého filozofa Artura Schopenhauera je nevěra způsobena právě oním hledáním ideálního partnera pro zplození co nejkvalitnějších potomků, pokud není vhodným partnerem partner stávající.

Nevěra patří mezi velmi aktuální problémy dnešní doby. Je chápána jako porušení věrnosti ve vztahu a ztroskotává na ní spousta partnerských vztahů.

Jaké mohou být důvody? Ve většině případů je to důvod ryze sexuální nebo také touha poznat něco nového a s tím spojeného dobrodružství. Také může člověk „utíkat“ ze stávajícího nespokojeného vztahu, ve kterém mu něco schází nebo si chce pouze jen dokázat, že je stále žádoucí. Ovšem jsou známy i případy, kdy člověku nic neschází a přesto nevěrný je. Děje se tak většinou z náhle vzniklé přitažlivosti, kterou člověk nedokáže potlačit.

Nevěry mají podstatný vliv na naše chápání lidského chování. Pokud se rozhodneme ignorovat tuto oblast mezilidských vztahů, zůstane v našem vědomí podstatná díra. I když je člověk zodpovědný za své činy a následky svých činů, bylo by chybou domnívat se, že nevěry se člověk dopouští jen z osobní slabosti. Nejde jen o osobní problém, ale o problém celé společnosti.⁸

Dle výzkumů počet nevěr stoupá. Zůstává jen otázka, proč je tomu tak. Je-li to dáno dobou, snadným možnostem k tajnému seznámení, jako jsou sociální sítě apod. nebo samotným přístupem lidí k nevěře, ovlivněné médii. Nebo je to také dáno tím, že se nevěrníci častěji přiznávají či je to přibýtek možností, jak nevěru odhalit (ukládání sms, e-mailů..). Nevěrník si ovšem neuvědomuje, jak ubližuje druhému, jenž prožívá těžkou zradu a jen obtížně se s ní mnohdy vyrovná.

⁸ VAUGHANOVÁ Peggy. Mýtus monogamie. Knižní klub, Praha 2009. ISBN 978-80-242-2373-5

Ve studii, zabývající se sexuálním chováním obyvatel ČR se uvádí, že 65 % mužů a 46 % žen uvedlo alespoň jednu nevěru během manželského svazku. (Zvěřina, Weiss, 1998)

„Podle výzkumů prezentovaných profesorem Petrem Weisse je nevěrných 80 % českých manželství“.⁹

„S. Hiteová provedla ve Spojených státech rozsáhlou studii, ve které 2200 vdaných žen odpovídalo na otázky důvodů mimomanželského vztahu. Celkem 70 % žen přiznalo mimomanželský sex.“ (Matějková, 2007, str. 150)¹⁰

Rozdělení nevěry

Nevěra by se mohla rozdělit na čtyři typy:

- Jednorázová nevěra – tzv. „úlet“ – postrádá city, většinou spáchána pod vlivem alkoholu a člověk v danou chvíli „ztrácí hlavu“, víckrát se neopakuje.
- Chvilková nevěra – několikrát se opakuje, ale postrádá většinou rovněž hlubší city, člověk si pouze „léčí své ego“ a utíká z problémů do jiného náručí.
- Dlouhodobá nevěra – přítomnost hlubších citů, člověk si již věrohodně dokáže vytvářet výmluvy pro svého stávajícího partnera, aby mohl být s tím druhým a žije tzv. „dvojím životem“.
- Emoční nevěra – člověk sní o někom jiném než o partnerovi, ve většině případů jde o blízkého člověka, kamaráda, se kterým se stýká a svěřuje mu svá tajemství, bez fyzického kontaktu.

Matějková (2009) dělí nevěru jinak:

a. Nevěra vyplývající ze sexuální potřeby

⁹ ŠAMÁNKOVÁ, D., NOVÁK, T. Pravda a lež v partnerství. GRADA, Praha 2007.

ISBN 978-80-247-1846-0

¹⁰ MATĚJKOVÁ, Erika. Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích. GRADA, Praha 2007.

ISBN 978-80-247-1832-3

- nedostatečné přijetí normy věrnosti – zde partneři věrnost nepovažují ve vztahu za důležitou, řídí se tím, že si mohou dělat, co chtějí a rodina jim nebude omezovat svobodu
- projev sexuálního neuspokojení – partneři mají přátelský vztah, ovšem dlouhodobě bez vášně
- pokus o léčení sexuální poruchy – partneři jsou vzájemně sexuálně neuspokojováni
- důsledek svedení – většinou k této nevěře dochází pod vlivem alkoholu, převládá momentální silná sexuální touha

b. Nevěra spojená s mimosexuální motivací

- odvěta za nevěru partnera
- prostředek k nalezení duševního souznění – partner potkává někoho, s kým cítí duševní souznění tím, že si s ním dobře rozumí
- pokus o oživení ochladlého manželství – partnerský vztah je stereotyp
- způsob, jak snášet neuspokojující manželství – nevěra je brána jako východisko, kterým se kompenzuje něco, co nám partner dát nemůže
- tržní motivace nevěry – způsob získávání určitých výhod (finančních, společenských, pracovních)
- touha po dobrodružství a vášni
- zvědavost – touha po nových zážitcích

Historie nevěry

Byla i v minulosti nevěra tolik tolerována společností? Nebo je to jen „trend“ dnešní doby?

Dříve se nevěra označovala slovem cizoložství. A byla patřičně trestána. Od nepaměti se více tolerovala nevěra mužů a nevěra žen se ve středověku trestala zmrzačením a mnohdy i trestem smrti. Tento trest (většinou se jedná o ukamenování) je ještě i v současnosti v některých zemích praktikován.

Myslím si, že nevěra se v životě člověka vyskytovala vždy, vyskytuje se a vyskytovat se bude. Jen dříve nebylo k nevěře tolik příležitostí jako přináší dnešní doba. Ženy se větší

nou staraly jen o domácnost a vychovávaly děti. Společenských příležitostí a tudíž možností k nevěře jistě nebylo tolik jako přináší dnešní doba.

Odhalená nevěra

Odhalená nevěra je jen málokdy „bleskem z čistého nebe“, většinou ji partner vyzoruje během nějaké doby. Při sebemenším podezření nastává hledání důkazu a nedůvěra.

Šmolka (2003) ukazuje průběh odhalování nevěry:

- absence podezření – vztah není ideální, ale o nevěře ještě neuvažujeme
- pojetí podezření – za neshodami může být nevěra
- důkazy – je nám hůř a důkazy sbíráme
- jistota partnerovy nevěry – uvažujeme, co dál
- nevěra je provalena
- život s nevěrou – neustálé omílání, chceme vědět detaily

2.3.2 Žárlivost

S nevěrou úzce souvisí i pojem žárlivost, kterou často jedinci mylně pokládají za důkaz lásky. Přitom bývá žárlivost spojována s poruchou sebehodnocení. Žárlivý jedinec vystupuje navenek jako silná osobnost s velkým sebevědomím, ale to je jenom maska, ve skutečnosti trpí pocitem méněcennosti, žije neustále v obavách, že bude opuštěn a nahrazen. Žárlivost se projevuje v určitých intenzitách. Mohou to být pouze tzv. „slabé chvílky“, které se ovšem mohou stupňovat a mohou vést až k dramatickým formám.

V mnoha případech je žárlivost spojena s nadužíváním alkoholu a může vyústit až do formy domácího násilí.¹¹

Podle MUDr. Plzáka (2010) hraje v žárlivosti svoji roli také dědičnost. Jedinec zdědí tuto vlohu po přímém předkovi. Dalšími okolnostmi je konstituce osobnosti, závislost na partnerovi. Izolovat se od přátel je nejlepší návod na to, jak se stát chorobně žárlivým.

¹¹ Šmolka, P., Manželská a rodinná trápení. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 81-82

2.3.3 Závislost jednoho z partnerů

O závislosti se hovoří tehdy, nemůže-li se člověk obejít bez určité látky či činnosti. Nejčastější závislostí, v souvislosti s narušením vztahu, u nás je závislost jednoho z partnerů na alkoholu. Problémy s ním spojené nás provází již spoustu let.

Dle MUDr. Nešpora (2011) se diagnóza závislosti stanovuje, pokud pacient vykazuje minimálně tři ze sedmi příznaků:

- toleranční růst
- přijímání látky delší dobu a ve větším množství
- dlouhodobá snaha omezit nebo ovládat přijímání látky
- trávení většiny času užíváním nebo obstaráváním látky
- zanechání aktivit (sociálních, pracovních a rekreačních) v důsledku užívání látky
- pokračování v užívání látky navzdory problémům (sociálním, psychologickým a tělesným)
- odvykací příznaky po vysazení

V České republice existuje spousta zařízení, ve kterých jsou připraveni věnovat se klientům závislým na alkoholu. Léčba se nastupuje dobrovolně nebo nařízením soudu. Zde v okolí je protialkoholní léčebna v Kroměříži. Existuje také sdružení anonymních alkoholiků, což je společenství mužů a žen, kteří se navzájem dělí o své zkušenosti, síly a naděje, aby mohli řešit svůj společný problém a pomáhat ostatním uzdravovat se z alkoholismu. Jedinou podmínkou pro členství je přání přestat pít.

Další závislostí narušující vztah může být gamblerství, což znamená závislost na hracích automatech. Závislý jedinec nedokáže ovládat touhu hrát a neustále věří, že vyhraje, tudíž do automatů vkládá spoustu peněz, které se mu nikdy nevrátí. Vzniká zadluženost jeho a ve většině případů celé rodiny.

Negativně na vztah působí také tzv. workoholismus, který se zdá být v dnešní době normální, ale člověk nemá dostatek času na osobní život, tudíž i na partnera.

2.3.4 Odcizení, nedostatečná komunikace

Po letech společného soužití může dojít k vzájemnému odcizení, partneři si na sebe nenajdou dostatek času, žijí každý svůj svět a potom zjistí, že už spolu ani nedokáží komunikovat mimo základní fráze. Oba partneři mají svoji práci, koníčky a spolu tráví čím dál méně času, doma jsou unavení a nemají na sebe čas ani náladu. Na otázku, co se s jejich vztahem stalo, často odpovídají „neměli jsme si co říct“, „netěšíme se na sebe“, „odcizili jsme se“ apod. Vztah se prostě změnil a někteří si s tím nedokážou poradit.

„Odcizení je zákonité a postihuje dokonce i ty páry, které tvrdí, že se u nich ani po deseti nebo patnácti letech nic nezměnilo. Ale změnilo. Avšak na rozdíl od jiných si s tím uměli poradit. Velmi často jde totiž skutečně jenom o náš subjektivní pocit vyplývající z toho, že skončila fáze, kdy jsme byli zamilovaní a plní plánů, nadšení a nadějí, a nikoli o skutečné odcizení.“¹²

2.3.5 Domácí násilí

Dle Matouška (2010) se jedná o veškeré formy fyzického, sexuálního a psychického týrání v blízkých vztazích, včetně vážných pohrůzek. Důsledkem bývá psychické, fyzické i sociální trauma oběti, popř. ostatních členů rodiny, obzvláště pokud jsou přítomny děti, které jsou v tomto prostředí vychovávány.

Jde o velmi nebezpečný celospolečenský jev. Oběti domácího násilí mají jen zřídka kdy šanci vyřešit tento problém sami. Zpravidla potřebují pomoc, která spočívá v:

- materiální pomoc - zajištění bydlení a finančních prostředků
- psychické podpoře – poradenství či doprovázení
- právní pomoci – sociálně-právní poradenství

Dle Ševčíka, Špatenkové (2012) byl rok 2007 počátečním rokem budování nové praxe v oblasti domácího násilí. Přímou pomoc ohroženým osobám začalo poskytovat 15 intervenčních center v krajských městech České republiky. Bílý kruh bezpečí školil policisty,

¹² <http://www.jenprozeny.cz/laska/25683-co-delat-kdyz-vas-vztahu-potka-nuda>

soudce, pracovníky intervenčních center, supervidoval zavádění vytvořených metodik do praxe, zřídil intervenční centrum se sídlem v Ostravě a monitoroval aplikační praxi nové legislativy.

2.4 Vliv na rodinu

a. Změna výchovného stylu

Dle Matějčka (1992) mohou nastat postoje jako je zavrhování dítěte, lhostejnost jednoho rodičů nebo naopak rozmazlující postoj, aby si získali dítě na svou stranu.

b. Změna chování dětí a jejich emocí

Dle Smitha (2004) jde o pocity strachu, úzkosti a zmatení, což není dobré ignorovat. Dále jde o nedostatečné sebevědomí, může se objevit regrese ve vývoji, dočasně se ztrácí radost ze života, chuť k jídlu a nastávají problémy se spánkem.

Gardner (1991) uvádí seznam reakcí dětí na rozvod rodičů takto:

1) popření rozchodu rodičů dětmi	7) myšlenky na smíření
2) smutek a deprese	8) nejistota a nízké sebehodnocení
3) hněv	9) strach z opuštění
4) pocit viny	10) identifikační a sexuální problémy
5) nezralost	11) útky z domova
6) přílišná zralost	

Mnohdy i po rozvodu trvá atmosféra plná napětí, která se projevuje v opakovaných soudních řízeních jako je určení styku s dítětem, určení výživného, rozdělení majetku apod. Dítě se dostává do rukou soudních znalců a bývá těžce frustrováno.

c. Poruchy funkcí rodiny

Nejčastěji jde o funkci ekonomickou a emocionální. Po rozvodu často dochází ke snížení příjmů a zvýšení výdajů. Finance se často využívají na chod dvou domácností a popř. vybavování nových domácností. Také může nastat situace, kdy jeden z rodičů neplatí soudem stanovené výživné na dítě. Navíc dochází k dělení majetku a tak mohou partneři přijít o spoustu materiálních věcí, které měli rádi.

Emocionální funkce je narušena už jen tím, že je rodina připravena o klidnou a vyrovnanou atmosféru.

Od těchto poruch se odvíjí i porucha rodiny ve funkci sociální a socializační.

Dle Dytrycha (2002) existuje pět stupňů adaptace na rozvod:

- maladaptace – rozvod je brán jako životní katastrofa
- špatná adaptace – k partnerovi trvá nadále velmi silná citová vazba
- problematická adaptace – snaha „jít dál“, ale jde to jen částečně
- dobrá adaptace – k partnerovi lhostejnost, ale ještě trvá dotčení rozvodem
- velmi dobrá adaptace – k partnerovi dobrý vztah, vytvořen nový životní styl

3 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ VE VZTAHU

„Když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením. S tímto názorem souhlasí tři čtvrtiny Čechů. Názor, že špatné manželství je lepší než žádné, podpořilo pouze 11 procent Čechů. Vyplývá to z posledního průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění.“¹³

3.1 Manželské a rodinné poradenství

Cílem je bezplatně poskytovat odborné poradenství lidem a pomoci tam, kde si nevědí rady s obtížnou životní situací. Mělo by přispět ke zlepšení partnerských a rodinných vztahů. Dále pomáhá rozpoznat příčiny a důsledky partnerských či rodinných vztahů, podporuje psychickou rovnováhu, schopnosti a dovednosti. Motivuje a podporuje vznik pozitivního prostředí, především pro vývoj dětí. Působí preventivně u rozvodů, rozpadů vztahů a zmírňuje negativní dopady.

Mezi základní činnosti patří poradenství psychologické, právní a sociální, individuální či rodinná terapie a krizová intervence.

Nejčastěji řešenými problémy jsou hádky, odcizení, špatná komunikace, nevěra, závislost, domácí násilí, výchovné problémy, osamělost, osobní psychické problémy, apod.¹⁴

Dle zákona č.108/2006 Sb. O sociálních službách jsou tyto služby provozovány bezplatně, důvěrně a možno i anonymně.

3.2 Řešení mezi partnery

Jde především o vzájemnou komunikaci. O problémech je vždy potřeba mluvit mezi čtyřma očima, v klidné atmosféře. Základem je položení a zodpovězení si následující otázky: „Stojí ti to za to se mnou zůstat ve vztahu a začít na něm pracovat?“ Bez kladné odpovědi obou partnerů nemá smysl vztah dál budovat.

¹³ novinky.cz

¹⁴ www.centrum-poradenstvi.cz

3.3 Rodinná mediace

Rodinnou mediaci u nás zajišťuje Asociace mediátorů České republiky. Jedná se o proces řízení konfliktů, kdy partneri požádají o důvěrnou a nestrannou intervenci osoby třetí. Její role spočívá ve vedení partnerů, aby společně našli přijatelnou dohodu, u které se dbá na požadavky všech a zejména na potřeby dětí.

Rodinná mediace nabízí důvěru a bezpečí, kde lze mluvit o konfliktech, bolestech a potřebách.¹⁵

3.4 Rozvod

Jediným právním prostředkem zániku manželství je u nás za života manželů rozvod.

Godle (1956) uvádí další způsoby ukončení nebo dlouhodobého přerušení manželství:

- opuštění rodiny jedním z partnerů
- rodina vyprázdněné skořápky – pár společně bydlí, ale nekomunikuje spolu a nevytváří si emocionální podporu
- dlouhodobá absence jednoho z manželů – např. v armádě, uvěznění

Dle výzkumů se městské populace rozvádějí daleko častěji než venkovské. Méně častěji se rozvádějí katolíci a naopak děti z rozvedených rodin mají zvýšenou pravděpodobnost vlastního rozvodu. Také údajně záleží na věku vstupu do manželství, kdy sňatek uzavřený před 19 rokem je nejpravděpodobnějším důvodem neúspěšnosti manželství.¹⁶

Dle Smitha (2004) lze k rozvodu přistupovat následujícími přístupy.

- smluvený rozvod – manželé se na rozvodu dohodnou na základě společné smlouvy
- běžný rozvod – soud může manželství rozvést na základě návrhu jednoho z manželů, pokud je manželství hluboce rozvráceno a není šance obnovení manželství

¹⁵ Trélaün, B. Překonávání konfliktů v rodině. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 110-11

¹⁶ MOŽNÝ Ivo. Sociologie rodiny . SLON, Praha 2002. ISBN 80-86429-05-9

- ztížený rozvod - pokud okolnosti svědčí ve prospěch a jednomu z manželů by byla způsobena rozvodem závažná újma

„Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.“¹⁷

3.4.1 Stádia, z nichž se skládá rozvodový proces:

- opatrovnické řízení
- rozvodové řízení
- řešení bytové otázky
- výživné rozvedeného manžela
- vypořádání společného jmění manželů

3.4.2 Úpravy poměrů nezletilých dětí po rozvodu rodičů

- výhradní péče jednoho z rodičů (matky, otce) - dříve byla tato varianta jedinou úpravou poměrů po rozvodu a většinou byly děti svěřovány matkám, i když otec byl na tom situačně o něco lépe. Dle Warshaka (1996) mají chlapci více problémů, když žijí s matkou a dívky naopak když žijí s otcem. Tudíž se na rozvod adaptují prý hůře chlapci než dívky a přímým důvodem není rozvod, ale péče pouze matky.
- střídavá výchova – dítě je svěřeno v určitém časovém rozmezí jednomu rodiči a v dalším rodiči druhému. Na tuto výchovu jsou názory odlišné, někdo tvrdí, že je to nejlepší způsob, jiný tvrdí opak. Záleží zde na vůli obou rodičů i dítěte.
- společná výchova – rodiče zůstávají ve společné domácnosti a děje se tak jako kdyby k rozvodu vůbec nedošlo
- úprava styku jednoho rodiče s dítětem – v tomto případě rozhoduje soud, za předpokladu, že se rodiče nedohodnou. Dítě se v mnoha těchto případech stává nástrojem pomsty.

Dle Sdružení rodinněprávních a opatrovnických soudců (SROS) jsou při padesátiprocentní rozvodovosti soudy v České republice zahrnuty více než dvaceti tisíci opatrovnických kauz ročně. Navíc Česká republika patří k zemím s největší rozvodovostí v Evropě.

Dále se dle statistik a odborných studií nejméně rozvádějí muži a ženy se vzděláním základním, potom vysokoškoláci a vysokoškolačky. Nejvíce ohroženou skupinou z hlediska rozvodů jsou partneři se vzděláním středoškolským a ti, kteří se už jednou rozvedli. To vyplývá ze studie Rozpady kohabitací, rozvody manželství Sociologického ústavu AV ČR.¹⁸

3.4.3 Funkce OSPOD

Orgán sociálně-právní ochrany dětí zasahuje do rozvodových řízení manželů.

Nový občanský zákoník, který má platnost od 1.1.2014, stanovil, že musí opatrovnické soudy při rozhodování, komu budou nezletilé děti přiděleny do péče, časového rozsahu styku s dítětem a určení výživného, více přihlížet ke stanovisku OSPOD. Dále má OSPOD povinnost se vyjadřovat ke každému rozvodovému řízení, kde se vyskytují nezletilé děti. Novinkou dále je, že může OSPOD samostatně podat návrh na předběžné opatření, které se týká domácího násilí bez ohledu na rodiče.

OSPOD a jeho názory na rodinnou situaci jsou důležité, protože ji často v roli mediátora dlouhodobě sleduje. Mluví s rodiči a snaží se mírnit vzniklé vyhocené situace. Také sleduje materiální zabezpečení dětí v rozvrácených rodinách. Rodiče mají povinnost ze zákona spolupracovat s OSPOD. Právně má oporu v mezinárodní Úmluvě o právech dítěte.

Dle zákona č. 359/99 Sb., se sociálně-právní ochranou dětí rozumí zejména:

- a) ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,
- d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychovááno ve vlastní rodině

¹⁷ Zákon o rodině 94/1963 Sb

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Přestože se člověk s problematikou rozpadajících se vztahů setkává téměř denně, otevírají se stále nové otázky, na které hledá člověk odpovědi. Fungování rodinných vztahů je samo o sobě fascinující a mnohdy nutí k zamyšlení. Člověk neustále hledá nové zkušenosti a možnosti, v současnosti je patrný i vliv médií, kde se na rozdíl od minulosti o všem veřejně hovoří.

Praktická část zobrazuje kasuistiky, které se týkají rozpadlých vztahů a zobrazují reálný život a vlastní příběh klientů.

V rámci výzkumu jsem navštívila Český statistický úřad ve Zlíně, abych uvedla nejnovější data v rámci rozvodovosti pro kraj Zlínský. Dále jsem navštívila Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy, abych zjistila, jak funguje chod tohoto zařízení a s jakými výsledky.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je analyzovat, pochopit a popsat zásadní momenty v procesu rozpadajícího se partnerského vztahu. Zmapovat problematiku rozpadu vztahů, rozvodů a zjistit, co k rozpadu vztahu vede, jeho nejčastější příčiny.

Na základě cíle výzkumu byly stanoveny dílčí cíle, kterými jsou:

- popsat vztah a příčinu rozpadu vztahu
- zmapovat způsoby řešení krize ve vztahu
- zjistit, jaký měl rozpad vztahu vliv na dítě
- zjistit, jaký měl rozpad vztahu dopad na funkci rodiny

4.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka byla stanovena:

Jaké jsou hlavní příčiny vedoucí k rozpadu vztahu?

Na základě cíle výzkumu byly vytyčeny tyto stěžejní otázky, k jejichž zodpovězení bych chtěla výzkumem dospět:

- 1) Co předcházelo rozpadu vztahu?

- 2) Po kolika letech došlo k první partnerské krizi?
- 3) Zda a s jakým výsledkem partneři využili manželské poradny?
- 4) Jakých jiných způsobů využili partneři k záchraně vztahu?
- 5) Jakým způsobem rozchod probíhal?
- 6) Jaký měl rozpad vztahu dopad na děti?

4.3 Pojetí výzkumu

Ve své práci jsem zvolila, vzhledem k problematice, která bude zkoumána, cílům a k vytvoření otázek, výzkum kvalitativní. Jako nástroje kvalitativního výzkumu jsou používány, dle Švaříčka a Šed'ové (2007) pozorování, rozhovor a data z dokumentů. Z rozhovorů se získává téma pro pozorování a z pozorování vzniká opora pro otázky k rozhovoru.

Dle Surynka, Komárkové, Kašparové (2001) Je úkolem kvalitativního výzkumu odhalovat neznámé skutečnosti o sociálních či sociálně psychických jevech.

Hlavním důvodem je skutečnost, že kvalitativní výzkum umožňuje hlouběji proniknout právě do vztahů a rodinných vazeb. Souhlasím se Švaříčkem a Šed'ovou, že je velmi důležitá důvěra a otevřenost, což silně ovlivňuje kvalitu informací a tudíž celého výzkumu.

4.4. Výzkumné metody

Jako hlavní výzkumné metody jsem si zvolila sběr dat formou rozhovoru, data z rozhovorů zpracovala do podoby kazuistiky a analýzu získaných dat provedla prostřednictvím otevřeného kódování. Samotný výzkum probíhal formou polostrukturovaného rozhovoru, dialogu, mezi vybranými respondenty. Byly připraveny otázky, na které museli respondenti odpovědět a také byly kladeny otázky, které vyplývaly z kontextu v průběhu rozhovoru (viz. příloha). Respondenti měli alespoň možnost vyjádřit své pocity, pohnutky. Tyto rozhovory byly zpracovány a shrnuty do případové studie, tedy kazuistiky.

Ve výzkumu byla použita více než jedna výzkumná metoda a to především proto, aby byla zajištěna validita získaných údajů, umožňující jejich co nejpřesnější zajištění, ověření pravdivosti a jejich úplné doplnění.

Metoda rozhovoru je, dle Skalkové a kol. (1985), charakterizována sociální interakcí. Navázání osobního kontaktu usnadňuje proniknout hlouběji do postoje respondenta. Zkušený tazatel by měl být i zkušeným pozorovatelem (Švaříček, Šed'ová 2007). Tazatel musí vzbudit důvěru.

„Kasuistika, neboli případová práce, je systematické zkoumání jednotlivce prostřednictvím pozorování a rozhovoru, umožňující detailní poznávání chování, vývoje a rozvoje jeho osobnosti.“ (Musilová, 2003, str. 10)

Maňák, Švec Š., Švec V. (2005) vysvětlují kazuistiku jako popis jednotlivých případů. Slouží obvykle k vyvození jistých teoretických závěrů.

Kódování chápeme dle Maňáka, Švece Š., Švece V. (2005) jako proces strukturování a komprimování dat. Výzkumnému textu jsou přiřazeny kódy v podobě symbolů, jejichž pomocí lze výzkumná data třídit, strukturovat a komprimovat. Zvláštním typem je otevřené kódování, které popisují Strauss a Cobinová (1999) jako část analýzy, zabývající se označováním a kategorizací pojmů na základě pečlivého studia údajů.

Dle Švaříčka a Šed'ové (2007) je otevřené kódování proces, při němž jsou pojmy identifikovány a rozvíjeny.

Jelikož jde o velmi citlivé téma, nechala jsem výběr místa, kde bude rozhovor uskutečněn, na mých respondentech.

Z pomůcek jsem využila audiozáznam, díky kterému může být výzkum uchován a také je z něj možno vyčíst tón hlasu, sílu hlasu apod., ale jelikož se rozhovory týkaly velice choulostivých zkušeností, slíbila jsem ihned po sepsání tyto záznamy vymazat.

4.5 Výzkumný vzorek

Výzkum pro praktickou část byl zvolen formou kasuistik. Kasuistiky vychází z reálných případů, pocházejících z okruhu jak mých známých, tak i těch, které jsou zaznamenány v rámci agendy OSPOD na Uherskohradištsku.

Do výzkumu bylo začleněno 5 respondentů s dětmi. Rodiče ve věku 30 - 50 let, u nichž byl vztah z nějakého důvodu narušen, či zcela rozvrácen. Kritériem pro výzkum byl rozvrácený vztah a děti v něm. Metody byly aplikovány jak na partnery, tak i na děti. Tyto osoby se mnou byly ochotny spolupracovat a zprostředkovat mi své zkušenosti, ovšem pod podmínkou přísné anonymity. Výzkum byl prováděn na základě ochoty spolupracovat a samo-

zřejmě dobrovolnosti. Podařilo se mi pro výzkum získat pět případů, které odpovídaly mým požadavkům a vybraní respondenti byli ochotni odpovídat na otevřené otázky. Oslovila jsem se svolením i jejich děti.

Pro zachování anonymity byla změněna jména i veškeré ostatní údaje.

Dva rozhovory (pro případ 2 a 3) jsou jako ukázka přepsány v příloze, ostatní nebudou zveřejněny, z důvodu dodržení slíbené absolutní anonymity.

Jednotlivé studie jsem označila jako „případ č. 1 - 5“.

Název	rodiče	spol. děti
Případ č. 1	Eliška, Milan	Petr, Adam
Případ č. 2	Kateřina, Radek	Jana, Petra
Případ č. 3	Petr, Aneta	Matěj
Případ č. 4	Radka, Roman	Lucie
Případ č. 5	Kamila, Jan	Ondřej

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

5.1 Kazuistiky

5.1.1 Příklad č. 1

Základní údaje:

<u>Jméno:</u>	Eliška (35 let), učitelka v MŠ
	Milan (40 let), vedoucí pracovník
<u>Počet dětí:</u>	2, Petr (10 let), Adam (6 let)

Eliška s Milanem se znali od dětství, nikdy je nenapadlo, že by někdy mohli žít spolu. Jednou se potkali na diskotéce a vše bylo jinak. Eliška pochází z plně fungující rodiny, má jednoho sourozence, který má již v této době také fungující rodinu. Vystudovala střední pedagogickou školu a vysokou školu s titulem bakalář. Milan pochází také z plně fungující rodiny, má mladšího sourozence, který má již také fungující rodinu. Vystudoval střední školu technickou a pracuje od té doby jako vedoucí pracovník v jedné malé firmě. Eliška i Milan jsou věřící. U obou manželů se jednalo o manželství první.

Potkali se v roce 2003 na diskotéce a začali se scházet. Dva roky na to se vzali, svatba proběhla v kostele. Vzápětí se narodil první syn Petr a v roce 2008 druhý syn Adam. Postavili si dům vedle Milanových rodičů, který postupně společně vybavovali. Vznikl dům o velikosti 4+1, s garáží a sklepem. Ekonomická situace byla taková, že si museli vzít na stavbu domu hypotéku. Milan vydělal 20 tisíc měsíčně a Eliška na MD měla 4 tisíce. Jejich vztah byl bezproblémový od samého začátku. Problémy začaly až v době, kdy se nastěhovali do nového domu a to ze strany Milanovy matky. V té době byla Eliška na mateřské dovolené s Adamem. Milanova matka začala zasahovat do výchovy synů, do jejich domácnosti a Elišku neustále ponižovat. Milan měl tendence se Elišky zastávat, ovšem proti matce byl slabý. V této době došlo k první krizi jejich vztahu. Začalo to hádkami, při kterých byly přítomny i děti. Došlo k vzájemnému odcizování, Eliška začala jezdit s dětmi ke svým rodičům a Milan se po večerech chodil „uklidňovat“ do hospody. V té době si našel milenkou, se kterou se scházel 1x za týden s výmluvou, že jde s kamarády na pivo. Eliška, když byla u rodičů, si také chodila s kamarádkami po večerech „sednout na vínko“, tam potkala mu-

že, se kterým si psala smsky a sem tam se i sešli. Takto to fungovalo až do doby, kdy Milanova nevěra „praskla“ a oba si uvědomili, že se milují. Vše si odpustili, Milan promluvil s matkou a chvíli bylo všechno v pořádku. Později opět začala tchýně do všeho zasahovat a to už Eliška nezvládala, u muže útěchu nenašla a tak začala hledat útěchu v náručí jiných mužů. Jejich vztah šel pomalu do záhuby. Přestali spolu komunikovat, přestali spolu sdílet postel a jediné, co je spojovalo, byly děti.

Jednou si Eliška řekla, že to tak dál nejde a objednala manžela i ji do manželské poradny. Po první návštěvě zjistili, že to nikam nevede. Milan odmítal komunikovat, nechtěl řešit jejich problémy s třetí osobou, tak se ke druhé návštěvě ani nedostali. V té době bylo synům osm a pět let, kdy museli snášet dohady rodičů a být přítomni veškerým hádkám. Syn Petr navštěvoval třetí třídu základní školy a Adam navštěvoval mateřskou školu.

Do této doby byl nezletilý syn Petr bezproblémový, aktivní a ve škole chválený. Patřil k velmi dobrým žákům. Ve volném čase se věnoval fotbalu a zpěvu. Vlivem hádek rodičů se mu nechtělo chodit domů, začal nosit poznámky, přestal hrát fotbal a utíkal k babičce. Stěžoval si neustále na bolesti hlavy, i když všechna prošlá lékařská vyšetření měl v pořádku. Navštívili i dětského psychologa, který označil jeho stav jako emoční labilitu způsobenou právě častými hádkami rodičů. Dle Petrových slov ho to v tu dobu „doma nebavilo“. Pořád poslouchal hádky a chtěl mít klid. Raději byl s kamarády a neměl potřebu se učit, když to stejně v tu dobu „mamku ani tatku nezajímalo“. Od té doby pravidelně navštěvuje dětského psychiatra a to právě v souvislosti s rozpadem vztahu jeho rodičů, kdy na něj dopadaly právě jejich hádky.

Mladší Adam byl spíše v tomto období plačtivý a neustále ubezpečoval maminku i tatínka, že je má stejně rád. Do té doby byl také ve školce pečlivý a dařilo se mu.

Milanova matka ze všeho vinila Elišku, až se Eliška psychicky zhroutila a skončila na psychiatrické ambulanci. Začala brát antidepresiva a díky častým sezením začala Eliška nabírat zpět své ztracené sebevědomí a také své podlomené zdraví. Doktor jí radil se odstěhovat, pokud ne s manželem, tak i sama s dětmi.

Problémy narůstaly a tak se Eliška rozhodla navštívit OSPOD, kde podala návrh na svěřeni dětí do péče a plánovala rozvod.

Jakmile se to Milan dozvěděl, naléhal, ať vezme Eliška návrh zpět. Sliboval u sebe nápravu a hlavně kvůli dětem se nechtěl rodiny vzdát.

Eliška by, dle jejích slov, dříve asi ustoupila, ale díky pomoci svých blízkých a také doktora udělala ten krok vpřed.

Příslušný soud svěřil nezletilé syny do péče matky. Otcí stanovil výživné a definoval styk dětí s otcem, klasickou formu, tj. 1x za 14 dní měli nezletilí synové pobývat u otce na víkend, prázdniny a svátky dle dohody. Milan se nemohl smířit s tím, že manželství rozpadlo a tento stav trvá dosud.

Eliška se odstěhovala s dětmi k rodičům, s tím, že je vozí každý den do původní školy. To bylo přání chlapců. Petr si pomalu začal prospěch ve škole zlepšovat, bylo to způsobeno i tím, že se Eliška nyní naplno věnovala jak jemu, tak mladšímu Adamovi. Petrovo chování se taktéž stabilizovalo, i když se mnohdy vracel od otce zmanipulovaný, spíše ale od Milanové matky, jak Eliška uvedla. Snažila se kluky si „kupovat“ a Elišku neustále slovně napadala, jak přes kluky, tak i přes telefon. Po domluvě s Milanem toto napadání ustalo a Milan se konečně matce postavil a zastal se Elišky. Jen kdoví, jestli už není na toto rozhodnutí pozdě.

Eliška nemá v současné době žádný nový vztah.

Milan neustále věří tomu, že se Eliška vrátí „domů“ a dětem neustále posílá dárky. Každý druhý víkend si pravidelně jezdí pro kluky a podniká s nimi různé výlety.

Nadějí v tomto vztahu by mohlo být ono přestěhování a pokusit se o obnovení vztahu, pokud by po tom toužili oba.

5.1.2 Příklad č. 2

<u>Jméno:</u>	Kateřina (40let) Radek (50let)
<u>Počet společných dětí:</u>	Jana (10 let), Petra (14 let)

Kateřina pochází z nefunkční rodiny. Její matka byla 3x rozvedená. Má jednoho sourozence. Vzhledem k rodinné situaci neměla Kateřina žádný pozitivní vzor k pohodovému vztahu, proto se mužů spíše stranila. Z rodiny znala jen a pouze manželské konflikty a hádky. Je ateista. Radek pochází taktéž z rozvrácené rodiny, žil s otcem, který neměl novou stálou

partnerku, údajně si „rád užíval“. Jeho matka bydlí s novým partnerem na Slovensku a má další dvě děti. Radek je ateista.

V 19 letech potkala muže jménem Radek, který ji okouznil a velice zajímal jako člověk. Toužila se v té době dostat z domu, proto se ujala své šance a po pár měsících se vzali a čekali spolu první dítě. Nastěhovali se spolu do domu Radkových rodičů (resp. otce). Ve dvaceti letech Kateřina porodila holčičku. Začala se o ni starat, neměla tolik času na Radka a ten si v té době našel první milenkou, s kterou se ani moc netajil. V tu chvíli zjistila Kateřina, že láska pominula a vytratila se z jejich vztahu jistota pro její krásnou budoucnost. Ovšem nechtěla prožívat hádky, jako to viděla doma u své matky, tudíž většinu věcí dusila v sobě samé a snažila se je „skousnout“. Rok na to porodila druhou holčičku. Věnovala veškerý čas svým dvěma dcerám a manželovy nevěry se snažila přehlížet. Tak dokázala žít 8 let. Na to vyhledala manželskou poradnu a objednala sebe i manžela. Manžel se zprvu bránil, ale nakonec s manželkou poradnu navštívil. Zde jim doporučili ve vztahu nepokračovat, díky častým manželovým nevěrám a také soužití s jeho otcem. V té době začala tlačit na Radka jeho milenkou, která se bez kompromisů dožadovala plnohodnotného vztahu s Radkem i za cenu rychlého otěhotnění. Proto se vzájemně dohodli na rozvodu. Kateřina nesla tento fakt zpočátku velice bolestně, zejména proto, že manžel nejevil žádný zájem o své dcery a věnoval se jen své těhotné milence. Dcerám bylo v té době 4 a 8 let, byly velice uplakané a neustále prosily, aby se rodiče nerozdělovali. Navzdory všemu Kateřina sebrala všechny své síly a ihned po finančním vyrovnání, se s dcerami odstěhovala na druhý konec republiky (na Moravu) s cílem začít nový život. Na péči o děti se dohodli velice rychle a Kateřina ihned ukončila pracovní poměr ve svém stávajícím zaměstnání, kde jí vyšli vstříc.

Dcery tento fakt nesly zpočátku velice špatně. Byla pro ně nejtěžší změna bydliště, sociálního prostředí a místo rodinného domu, bydlení v bytě. Děvčata byla hodně uplakaná, nejistá, ustrašená a zamlklá. Adaptace jim trvala nejméně rok, s následným zhoršením prospěchu ve škole.

Samotná Kateřina se snažila nedávat své city před dcerami najevo, ale po nocích plakala a hromadil se v ní stesk po kamarádech, po práci, hrozila se nejistoty, vyčítala světu nespravedlnost. Zklamání se pomalu měnilo v nenávist a rozhodla se proto dokázat sobě i všem kolem, že to dokáže bez muže zvládnout.

Kateřina podala návrh na rozvod, důvodem byly opakované nevěry s vyústěním do té poslední, kdy se jednalo o trvalejší vztah (asi 1 rok) s vdanou paní, která se kvůli němu rozvedla a za krátkou dobu s ním otěhotněla. Z prvního manželství její syn i dcera zůstali v péči otce (syn plnoletý, dcera 15 let).

Brala kromě jiného i výživné na manželku a s rozvodem nijak zvláště nespíchala, o nic jí nešlo, naopak on se musel drát o otcovství narozené dcery, shánět bydlení atd. Kateřina se snažila být v klidu, jezdila s děvčaty na výlety, navazovala nová přátelství, hledala si kamarádky a kamarády. Nezletilá Petra a Jana se také postupně začaly adaptovat na nové prostředí a začleňovat se do kolektivu nových spolužáků, i když to nebylo jednoduché.

Postavila se na vlastní nohy, našla si nové zaměstnání, kde potkala muže, se kterým je do-
sud.

K rozvodu došlo až po třech letech od podání žádosti. Protahoval se zejména kvůli stěhování, ale proběhl rychle bez emocí a výčitek.

Kateřina se půl roku po rozvodu znovu vdala a Radek se oženil s tříletým dítětem v náručí. V současné době má Kateřina s novým partnerem syna a je spokojená a šťastná. Radek je asi rok znovu rozvedený. Důvodem rozpadu manželství je zase jeho mimomanželský vztah s jinou ženou.

5.1.3 Příklad č. 3

Jméno: Petr (30 let)

Aneta (31 let)

Počet společných dětí: Matěj (11 let)

Petr pochází z funkční rodiny, má dva sourozence, mladšího bratra a sestru. Vyrůstal na vesnici, v rodinném domě a jeho dětství bylo bezproblémové. Vystudoval střední odborné učiliště, učební obor automechanik. Ještě před dosažením výučního listu, pracoval brigádově u kamaráda v autoservisu, kde ihned po vyučení začal pracovat na plný úvazek. Vydělával cca 12 tisíc měsíčně. Aneta pochází z rozvedené rodiny, žila jen s matkou, otec od nich odešel když byla ještě malá, a nepamatuje si na něj. Sourozence neměla. Vyrůstala ve městě v malém bytě 1+1. Vystudovala také střední odborné učiliště obor prodavačka.

Ihned po ukončení začala prodávat v jednom malém butiku. Její příjem byl 10 tisíc měsíčně. Aneta je nevěřící, Petr silně věřící.

Když bylo Petrovi 17 let, potkal dívku jménem Aneta, do které se neskutečně zamiloval. Lásky byla oboustranná, tak začal jejich vztah plný vášně a společných zážitků. Zjistili, že mají spoustu společného, spoustu společných zájmů. Zamilovanost byla tak velká, že i přes zákazy a domluvy ze strany rodičů, se po pěti měsících vzali. Zařídili si garsonku v podnájmu, kam se nastěhovali. Aneta hned po svatbě otěhotněla a narodil se syn Matěj. A tehdy začaly první konflikty. Petr si chodil s kamarády na pivo a Aneta se doma starala o Matěje, což ji přestávalo bavit. Oba byli zvyklí pořád někam chodit a nebýt doma. Petr začal dost pít a Aneta nechtěla být pořád doma. Stále častěji chodila hlídat její matka a ihned, jak přestala kojit, přebrala skoro veškerou péči o Matěje Anetina matka. Aneta začala chodit také s kamarádkami do barů a po čase zjistili, že už si nemají s Petrem ani co říct, jejich společné zájmy jako by zmizely a tak se dohodli stejně tak rychle jako se svatbou na rozvodu. V té době byly Matějovi necelé dva roky. Jakmile, ale začaly dohady o Matěje, se Petr rozhodl, ještě „neházet všechno za hlavu“, přestal pít a domluvil schůzku v manželské poradně. Aneta kupodivu souhlasila a oba začali věřit, že se ještě jejich vztah dá zachránit. Ovšem hned po první návštěvě zjistili, že to nikam opravdu nevede. Dodnes Petr neví, zda to bylo způsobeno neprofesionálním přístupem poradkyně či jinými faktory. Hádky se kupily a Anetiny odchody byly čím dál častější. Později Petr zjistil, že Aneta udržovala už nějakou dobu tajný vztah s jiným mužem. Proto se rozhodl rozvod neprodlužovat a zaháněl smutek alkoholem. Samotný rozchod byl plný emocí, rozvod ovšem proběhl v klidu. Před prvním stáním měli jak majetkové vyrovnání tak i péči o nezletilé dítě dohodnuto. Příslušný soud tehdy rozhodl následovně – svěřil syna do péče matky, definoval styk s otcem a stanovil výživné ve výši 1500 Kč na nezletilého Matěje. Petr zůstal v garsonce a Aneta i s nezletilým Matějem se odstěhovali k příteli Anety, který bydlel jen pár desítek metrů od původního bydliště. A přesto se nemohl Petr stýkat s Matějem, tak jak by chtěl, protože v té době se nebylo možné domlouvat mezi sebou a vůbec spolu nedokázali komunikovat jako dva dospělí lidé.

Až s nástupem Matěje do školy se situace uklidnila a Petr s Anetou se konečně domluvili, že Matěj může za tatínkem kdykoliv, když bude chtít mimo styk určený soudem.

Petr je v současné době čerstvě podruhé ženatý a má tříměsíčního syna s novou manželkou. Aneta zůstala sama s Matějem, neboť ji její přítel opustil asi rok po jejím rozvodu. Žije s matkou a Matějem v bytě své matky.

Matěj, jak už jsem uvedla výše, měl v té době necelé dva roky, proto na něj samotný rozchod nezanechal žádné následky. V současné době je chlapec přátelský, nekonfliktní, má spoustu koníčků a ve škole se mu daří. Bydlí s matkou, ale k otci může kdykoliv a to mu velmi vyhovuje. Navíc je teď spokojený, že má sourozence.

5.1.4 Příklad č. 4

<u>Jména:</u>	Radka (33 let)
	Roman (39 let)
<u>Počet společných dětí:</u>	Lucie (4 roky)

Radka pochází z fungující rodiny, ze dvou dětí, má starší sestru. Vyrůstala ve městě a její dětství bylo krásné a bezproblémové. Bydlela s rodiči v bytě o velikosti 4+1. Je ateista. Roman pochází z rozvedené rodiny, má mladší sestru a vyrůstal na vesnici. Bydlel s rodiči v rodinném domku se zahradou. Nevyznává žádnou víru.

V době, kdy se seznámili, Radka ještě studovala na vysoké škole a Roman pracoval jako informatik v jedné firmě. Seznámili se spolu na dovolené, kam jela Radka na prázdniny s kamarádkou. Roman tam byl s kamarády na tzv. „pánské jízdě“. Dohromady je svedly vzájemné sympatie, společné záliby, prostě byli naladěni „na stejnou vlnu“. Po dovolené si spolu hodně psali a začali se i stýkat. Dělili je od sebe asi 60 km. Jejich vztah byl krásný, ač se vídali málo. Navíc Radka ještě v průběhu jejich vztahu odjela na rok na stáž do Anglie. Během tohoto roku se Roman přiznal k nevěře, bylo to asi po třech letech „chození“. Vysvětlil to tím, že mu prostě „chyběl sex“, žádné city v tom nebyly a jeho vztah k Radce se tím údajně vůbec nezměnil. Přiznal se Radce hned po jejím příjezdu. Nastala zde první krize a hádky v jejich vztahu. Radku to zpočátku hodně zbolelo, ale snažila se na to nemyslet a zapomenout. Radka dostala vysněnou práci a začali si spolu stavět domek ve vesnici, ve které vyrůstal Roman, kousek od jeho rodičů (v té době už rozvedené matky). Romanův měsíční příjem byl 45 tisíc měsíčně a Radčin nástupní plat činil 30 tisíc měsíčně. Všechno se zdálo být krásné, do té doby než se jeho matka začala cítit osamělá a každou

volnou chvíli, kterou Radka měla s Romanem pro sebe, chtěla trávit s nimi. Zpočátku to Radka tolerovala, ale později jí to začalo vadit. Roman s matkou promluvil a byl chvíli „klid“. Po pěti letech od začátku jejich vztahu Radka otěhotněla. Domluvili se, že se brát hned nebudou, protože měli ještě plno práce se stavbou domu a chtěli ji co nejdříve dokončit. Nastěhovali se těsně před porodem do domku o velikosti 5+1 s velkou zahradou. Narodila se jim dcera jménem Lucie.

Radka zůstala doma a tak do půl roku bylo všechno v pořádku. Po půl roce jí opět začala vadit až velká tchýnina náklonnost a její časté návštěvy. Radka všechno podle tchýně dělala špatně, ona to prý dělala jinak a lépe. Roman chodil z práce až večer a unavený na to, aby si mu Radka neustále stěžovala. Přestala tedy přes den tchýni otevírat a dělala, že není doma. To si tchýně samozřejmě postěžovala synovi a tak to šlo dál a dál. Roman neměl sílu stát mezi svou matkou a manželkou, tak chodil z práce čím dál později. S Radkou přestali téměř komunikovat a tchýně se „urazila“. Asi za rok se přestěhovala k dceři a Radka si myslela, že konečně bude klid a s Romanem si k sobě zase najdou cestu.

Ovšem zjistili, že jejich vzájemné odcizení trvalo dlouho, trávili společně velmi málo času a ztratili úctu a respekt jeden ke druhému.

Roman si zvykl chodit do hospody a začal pít už v době neshod mezi jeho matkou a přítelkyní. Vždy po příchodu domů, začínal být den ode dne agresivnější. Slovně napadal Radku a většinou u toho byla přítomna i dcera Lucie. I když se Radka snažila sebevíc Lucii ochránit před tatínkovými slovními útoky, vždy se probudila a plakala.

Do této doby byla Lucie bezproblémová, usměvavá, poslušná. Navštěvovala MŠ v dané vesnici. Tam byla velmi oblíbená, děti i učitelky ji měly moc rády. Byla zdravá, neměla žádné zdravotní problémy.

Radka stále věřila, že to přejde a snažila se s Romanem mluvit, ale jejich odcizení trvalo dlouho na to, aby spolu mohli cokoliv řešit. Vždy, když Radka začala mluvit o jejich problémech, práskl dveřmi a šel do hospody. Odtud se vrátil v noci a opilý, slovně Radku napadající. Radka neztrácela naději a objednala je oba do manželské poradny, to samozřejmě Roman odmítal.

Lucie se v této době začala v noci pomočovat, byla plačtivá, ve školce smutná a odmítala se bavit s kamarády. Seděla v koutě a plakala. Paní ředitelka si dala s Radkou schůzku a ptala se jí na problémy doma. Radka slíbila, že vše vyřeší.

Řešením by mohlo být podání žádosti o svěření dítěte do péče na příslušném OSPOD a následné odstěhování se od Romana. Vysvětlit Lucii nadcházející změny a neustále opakovat, že to není její vina, nýbrž je to problém dospělých a ti to musí řešit. Každou chvíli ujišťovat dítě, že jej oba rodiče milují.

Pokud bude Lucie nadále svědkem domácího násilí, i když slovního, může trpět krátkodobými následky jako je úzkost, strach a pocit bezmoci (tím si, dle mého, již Lucie prochází) a taktéž následky dlouhodobými jako jsou problémy v chování a emocionální nevyrovnanosti. Může mít problém v zařazování se mezi vrstevníky.

5.1.5 Příklad č. 5

Jména: Kamila (40 let)

Jan (40let)

Počet společných dětí: Ondřej (10 let)

Kamila a Jan se seznámili v práci. Oba pracují u jedné velké firmy, zabývající se stavebnictvím. Kamila pochází z fungující rodiny, má jednoho sourozence, starší sestru. Jan pochází z rozvedené rodiny, rodiče se rozvedli, když bylo Janovi 15 let a má dva mladší bratry. Kamila pochází z vesnice, Jan z města.

Kamila nastoupila do firmy, když odmaturovala na střední průmyslové škole, bylo jí v té době 20 let. Jan tam nastoupil o pět let později, po vysoké škole s titulem Ing. Chvíli po jeho nástupu do firmy, spolu začali „chodit“. Po třech letech se vzali a narodil se Ondřej. Spravili si horní patro u jeho rodičů v domě, což dělalo bytovou jednotku o velikosti 3+1. Ihned po svatbě se tam spolu nastěhovali. Jejich vztah byl plný lásky a porozumění, až právě do doby než se narodil Ondřej. Partneři spolu přestali komunikovat jako dřív. Hádky začaly po narození syna, zřejmě nebyli na roli rodičů moc dobře připraveni nebo se k tomu neuměli správně postavit.

Vzájemná nedorozumění narůstala a komunikace vážla čím dál víc. V době, když byl Ondrovi rok, přišla do firmy nová kolegyně. Jan ji dostal na starost, měl jí pomoci se zaučením a tak se často scházeli i mimo práci. Jejich vztah vyústil ve vztah milenecký. Scházeli se potají asi půl roku, než na to Kamila přišla. Měla podezření, tak se mu podívala do mobilu a našla smsky. Jan ani nezapíral a přiznal se. Tvrdil, že se zamiloval. Kamila se snaži-

la jejich vztah zachránit, navštívila sama manželskou poradnu, Jan odmítl. Tam jí řekli, že ve vztahu je důležité tzv. sdílení. Společně se starají o dítě, sdílí s ním starosti a radosti, společně se starají o domácnost, dokáží spolu mluvit o práci a zájmech a pokud toto stále trvá, dokáží spolu mluvit bez zbytečných naschválů a negativních emocí, podstata vztahu tedy dále trvá a není nic ztraceno. Dle Kamily se tím pádem vztah ztratil sám nebo přestala mít energii na „sdílení“.

Kamila se odstěhovala i s Ondřejem k rodičům, doufala, že Jan „dostane rozum“ a bude chtít, aby se vrátili. Jan zamilovaný do milenky, ji začal vodit i domů, v době kdy tam Kamila nebyla. Jednou se Kamila vrátila a zkoušeli „to dát zase dohromady“, ale nepodařilo se to. Pořád visel ve vzduchu ten problém s jiným Janovým vztahem. Jan se scházel dál s milenkou. Dle jeho slov mu to takto vyhovovalo, Kamilu měl rád a tu druhou „miloval“. Tak se Kamila definitivně odstěhovala a asi po roce podala žádost o rozvod. Dle obou rozchod proběhl víceméně klidně a dopad na Ondřeje v té době minimální, byly mu dva roky. Jan si nastěhoval do domu milenku a Kamila začala žít znovu u rodičů. Bylo to pro ni bolestné období. Vlivem Janovy milenky ztrácel Jan zájem o Ondřeje a navštěvoval ho minimálně. Příslušný soud mu určil výživné v té době 2000 Kč měsíčně a styk klasicky každý druhý víkend. Postupně se vazby mezi otcem a dítětem narušily, ne ani vlivem samotného rozchodu, ale spíše nezájmem za strany otce. Jan tvrdil, že v té době chlapec potřebuje spíše matku a nechtěl údajně do výchovy Kamile zasahovat, když jí už tak ublížil. Ale Ondra rostl a nezájem trval dál. Výživné otec platil pravidelně, ale stýkali se pouze jen tak jednou za měsíc a to třeba pouze na dvě hodiny. Nejhorší období Kamila zažívala, když jí skončila mateřskou dovolenou a měla se vrátit do práce, tam oba potkávala. I když práci měla ráda, začala si hledat jinou. Nezvládala to psychicky, ale zase si nemohla dovolit být bez práce. Přihlásila se na výběrové řízení do jiné firmy a naštěstí vyhrála. Podala výpověď a po tříměsíční výpovědní lhůtě nastoupila konečně u jiné firmy.

V současné době je Ondřejovi deset let a hledají si s otcem k sobě cestu.

Důležité je v tomto období neočerňovat chybějícího rodiče, být tolerantní a dělat všechno pro to, aby se věci zase srovnaly. Ujistřovat dítě, že jej oba rodiče mají rádi a pomoci mu pochopit, že má domovy dva, i u otce.

5.2 Otevřené kódování

Na základě analýzy rozhovorů vznikly kódy a díky nim vzniklo 7 kategorií. Těchto sedm oblastí je provázáno s teoretickou částí diplomové práce, směřují k zodpovězení výzkumných otázek a k samotnému zadání práce.

1. Sociální původ partnerů – ovlivnění ze strany orientační rodiny?

(kódy: rozvod rodičů, otec odešel, hádky, materiální stránka, víra)

2. Krásný začátek vztahu aneb nasazení růžových brýlí

(kódy: zamilovanost, láska na první pohled, svatba, pozvání na oběd, úžasný sex)

3. První krize aneb postupné sesazování růžových brýlí

(kódy: tchýně, hádky, alkohol, nevěra, narození dítěte)

4. Nevěra – příčina nebo důsledek?

(kódy: nedostatek sexu, nová kolegyně, byla jsem hloupá, odstěhování se z ložnice, náruč jiných mužů)

5. Pomůže partnerská poradna?

(kódy: konec komunikace, sdílení, nezůstávat ve vztahu)

6. Rozvod aneb růžové brýle jsou pryč

(kódy: svěřeni dítěte do péče, výživné, styk dětí s otcem, vše předem dohodnuto)

7. Mami, tati a co já?

(kódy: hádky rodičů, zhoršení ve škole, nezájem rodičů, pláč)

5.2.1 Sociální původ partnerů – ovlivnění ze strany orientační rodiny?

Většina z monitorovaných pěti uvedených vztahů ukazuje na skutečnost, že de facto, jeden z partnerů pochází z rodiny rozvrácené.

Kateřina: „...matka je rozvedená 3x, nevzdělaná, neúspěšná, doživotně zadlužená a nešťastná...“ Petr: „...moji rodiče mají krásný vztah, ale Anetin otec od nich odešel, když

byla ještě malá a nikdy ho neviděla...“Radka: „...moji rodiče rozvedení nejsou, ale Romanovi se nedávno rozvedli, jeho otec si našel milenkou a odešel, jeho matku prý psychicky týral...“ Kamila: „...moji rodiče se dost hádali, ale vždy to ustáli a Janovi se rozvedli, když mu bylo 15 let, prostě si přestali rozumět a jeho otec odjel po rozvodu do zahraničí...“

Co se týče zabezpečení rodiny jakožto po materiální či finanční stránce, byli všichni respondenti zabezpečeni jako děti dobře. Jen Kateřina uvedla *„...u nás vše táhl otec, matka byla nevzdělaná, otec úspěšný podnikatel, vysokoškolsky vzdělaný, na tu dobu vydělával spoustu peněz, tak i po jejich rozvodu nám posílal celkem vysoké částky, které ovšem matka prohýřila, ale myslím, nebylo to tak zlé, jíst jsme měli co...“*

Důležité pro mě bylo také ptát se na otázku vyznání a víry v Boha, neboť dle mého názoru, to hraje v udržení vztahu také určitou roli. Věřící lidé mají často na paměti, že „Bůh co spojil, člověk nerozlučuje“. A mnohdy je pro ně slib v kostele silnější než na úřadě.

Dle Binbacha a Hymanové (2011) patří právě i náboženství mezi devět oblastí, ve kterých si musí páry vyhovět.

Eliška uvedla *„...já i Milan pocházíme z velmi věřící rodiny, sem tam chodíme i do kostela, ano, věřící jsme oba a svatbu jsme měli v kostele...“*, Kateřina i Radek jsou nevěřící *„...ne, nevěřím, nikdy mě k tomu nikdo nevedl a svatbu jsme měli na radnici...“*, Petr je silně věřící, jak uvedl *„...ano, jsem věřící, dřív jsem chodil každou neděli do kostela, teď už není tolik času, chtěl jsem, aby se Aneta nechala pokřtít, ale nechtěla...“* Ostatní respondenti nevyznávají žádnou víru.

Účelem této části bylo zjistit, zda rozvrácení vztahu mohly ovlivnit nějakým způsobem i faktory z minulosti. Fakt, že většina respondentů pochází z rozvrácené rodiny, nám ukazuje pravděpodobnost ovlivnění respondenta a jeho samotný postoj k manželství. Co se týče víry, ukázalo se, že většina respondentů nevyznává žádnou víru a svatbu měli na radnici (mimo případ č.1).

5.2.2 Krásný začátek vztahu aneb nasazení růžových brýlí

Všichni respondenti uvedli, že jejich vztah byl zpočátku velmi hezký a spojovala je vzájemná velká zamilovanost.

Eliška a Milan se znali od dětství „...nikdy by mě nenapadlo, že spolu někdy budeme žít, jednou jsme se po dlouhé době potkali na diskotéce a tak nějak jsme spolu ujeli a bylo to...“ Po dvou letech chození se vzali „...nebránili jsme se tomu a když jsem otěhotněla, nebylo co řešit, oba jsme miminko moc chtěli...“

Kateřina s Radkem se poznali na jedné firemní akci, kam Kateřinu vzala kamarádka. „...byla to taková ta láska na první pohled, hned jsme si měli co říct a já v něm viděla dokonalého muže. Měl svoji malou firmu a byl velmi chytrý, fascinoval mě tím...“ Chodili spolu několik měsíců a vzali se. „...byl prostě úžasný, úplně mě okouznil a já si nepřála nic jiného než s ním žít a dostat se z domu, tudíž jsem neřešila antikoncepci a když jsem otěhotněla, neváhal ani chvíli a hned mě požádal o ruku...“

Petr s Anetou se potkali na diskotéce a moc se do sebe zamilovali „...zažil jsem to, co ještě nikdy před tím, prostě úžasný sex...“ Vzali se 5 měsíců na to „...rodiče nám domlouvali, zakazovali se stýkat, ale naše láska byla silnější, tak jsme se prostě a vzali, chtěli jsme spolu žít a mít miminko, řekli jsme si, že nás nic nerozdělí...“

Radka a Roman se seznámili na dovolené „...prostě jsme si tak nějak sedli, byli jsme nahladění na stejnou vlnu, bezhlavě jsme se do sebe zamilovali...“ Chodili spolu dlouho, ač se vídali málo „...dětilo nás 60 kilometrů, já ještě byla rok v Anglii, ale ustáli jsme všechno a když mi bylo 27 let začali jsme spolu stavět domek...“

Kamila s Janem se seznámili v práci. „...dlouho jsme kolem sebe jen tak chodili a jednou mě pozval na oběd, potom na večeři a zjistili jsme, že je nám spolu dobře, nebyla to ta typická láska na první pohled, ale zamilovala jsem se do něj až postupem času...“ Vzali se až po třech letech chození „...dohodli jsme se na svatbě oba a chtěli mít spolu miminko, vdávala jsem se už těhotná...“

Způsob seznámení respondentů proběhl ve všech případech jinak, žádnou shodu v této oblasti neshledávám. Spíše bych chtěla v této části poukázat na fakt, že tři případy z pěti čekaly dítě již před svatbou, která proběhla velice brzy po seznámení respondentů, což může signalizovat neuváženost či nezralost v oblasti rodiny a rodičovství.

5.2.3 První krize aneb postupné sesazování růžových brýlí

Tato část je stěžejní, měla by nám odkrýt samotný původ neshod a rozchodu.

V prvním případě problémy začaly, když se Milan s Eliškou nastěhovali do nového domu vedle jeho rodičů. „...do té doby bylo všechno v pořádku, až jsme začali bydlet v novém. Dodnes lituji toho, že jsem souhlasila se stavbou domu. V té době jsem ještě ani netušila, jaké peklo mě tam čeká a už vůbec ne, že to rozbije náš vztah. Tchýně k nám neustále chodila, vše věděla nejlíp, já dělala všechno špatně...“ Musím podotknout, že v této fázi rozhovoru měla Eliška v očích slzy. „...začali jsme se krutě hádat i před dětmi a Milan vždy práskl dveřmi a šel do hospody. Dnes už chápu, že stál mezi mnou a matkou a neměl sílu se postavit ani jedné z nás...“ Co se týká řešení krize Eliška dodává „...zkoušela jsem s ním mluvit, několikrát ho prosila, ať promluví s matkou, dokonce jsem chtěla, abychom se přestěhovali. Odmítal se mnou na toto téma komunikovat, tak jsem to řešila po svém a jezdila k rodičům...“

U Kateřiny a Radka první krize vznikla, když se jim narodila první dcera Petra „...hned na porodním sále jsem věděla, že pro mě není na světě nic důležitějšího než ona, začal mi nový život a ona pro mě byla vším. S Radkem jsem skoro nemluvila, většinou jsem už spala, když přišel domů z práce, na sex jsem neměla ani pomyslení. Když v noci Petra plakala, on si vždy šel lehnout do obývacího a postupem času tam zůstával spát každou noc...“ Co se týká řešení, Kateřina obhajuje sebe „...nepřišlo mi nic divného na tom, že chci trávit veškerý svůj čas se svojí dcerou, tak nějak mi to přišlo normální...“

Petr a Aneta svoji první krizi zaznamenali hned po narození syna Matěje. Zjistili, že musí být upoutáni na dítě a to se jim nelíbilo. „...sem tam jsem si zašel na pivo a Anetu to vytáčelo, nechtěla být doma, tak jsme se pořád hádali...“ Jako řešení Aneta viděla to, že zavolá svoji matku, která bude hlídat. „...chodila skoro každý týden někam s holkami a vracela se až k ránu. No, teď chápu, byli jsme oba moc mladí...“

U Radky a Romana vznikla první krize tehdy, když Radka odjela do zahraničí a Roman jí přiznal nevěru. „...bolelo to, mám to pořád v mysli, ale tehdy jsem mu odpustila, dnes už bych to neudělala...“ Vyřešili to vzájemnou komunikací, ale důvěra už byla narušena. „...od té doby jsem ho podezřívala vždy, když někam odjel...“ To byla ale krize, když ještě spolu nežili jako partneři. Při společném soužití nastala krize, podobně jako tomu bylo v případě č.1, v podobě tchýně „...byla u nás pořád a všechno prý dělala jinak a lépe, takže já všechno špatně, Roman jí neřekl ani slovo, sebral se a odešel...“

Kamile a Janovi nastala krize taktéž při narození syna. „...hádky začaly po narození syna, myslím, že jsme nebyli na roli rodičů moc dobře připraveni, ale to není nikdo, je jen otázka, jak se k tomu člověk postaví a tuto skutečnost přijme...“

Ve čtyřech případech první krize začala narozením dítěte, zřejmě respondenti nebyli dostatečně připraveni na tuto skutečnost a opět se tady odráží otázka neuváženého sňatku, ke kterému došlo velmi brzy po seznámení, jak jsem popsala výše. Případ 1 a případ 4 se značně podobají, zasahuje do jejich vztahu třetí osoba v podobě tchýně, kdy synové stojí mezi ženou a matkou.

Co se týče řešení, ve většině případů šlo o pokus jednoho z partnerů komunikovat a problémy vyřešit vzájemnou interakcí.

5.2.4 Nevěra – příčina nebo důsledek?

„Nevěra je jev, s nímž musíme v partnerském vztahu počítat, když ne na sto procent, tak aspoň na osmdesát“. (Šamánková, D., Novák T., Pravda a lež v partnerství)

V prvním případě se prokázala nevěra u obou partnerů. „...ano, byla jsem nevěrná, ale zpočátku mi dělala dobře jen náklonnost jiných mužů a vzhledem k tomu, jaké jsem to měla doma, jsem se aspoň trošku potěšila. Chodily mi krásné smsky, to snad každou ženu potěší. Kdybych byla spokojená ve vztahu, nikdy bych to neudělala...“ Heslo pro mnoho nevěrníků dle Miroslava Plzáka „zatloukat, zatloukat, zatloukat“ v tomto případě aktuální nebylo. „...když jsem Milanovi našla jeho smsky, ke všemu se mi přiznal, já jemu taky, odpustili jsme si s tím, že začneme znovu. Chvilí to vypadalo růžově, věnoval se mi, promluvil s matkou, byli jsme zase jen já, on a naše děti. Ale toto netrvalo dlouho, bylo to v nás a když se mi zase začala tchýně nehorázným způsobem cpát do života, užívala jsem si alespoň v náručí jiných chlapů, kteří mě dokázali hladit a vnímat...“

V případě druhém šlo pouze o nevěru Radkovu, který si našel milenku až po prvotních hádkách. „...ani se s tím moc netajil, volávala mu i domů na pevnou linku, ale já byla tak hloupá, že jsem si tehdy myslela, že náš vztah bude zase takový jako dřív...“

Třetí případ taktéž popisuje nevěru pouze jednoho z partnerů. „...to, že mi byla nevěrná jsem zjistil až dost pozdě, táhla to s ním už dlouho, prý byl lepší...“

U Kamily a Jana byla odhalena nevěra jen Janova také po narození syna, tudíž po první krizi. „...tehdy přišla do firmy nová kolegyně a věděla jsem, že spolu tráví víc času než je zdrávo, prostě to ženská vycítí, bohužel, bylo to tak...“

V této části jsem zjistila, že pouze v jednom případě (č. 4) byla nevěra jako prvotní krize vztahu. Ale dle Radčiných slov „...chyběl mu prý sex, když jsem byla dlouho pryč, o nic víc nešlo...“ Můžeme tudíž chápat nevěru i v tomto případě jako důsledek nedostatku sexu. Ve všech ostatních případech nastala u jednoho z partnerů až jako důsledek neshod. U prvního případu to byla třetí osoba, zasahující do vztahu jako nežádoucí faktor, který vztah zásadním způsobem narušil. Pokud by se tento faktor včas vyřešil, nemuselo k nevěře vůbec dojít, protože jak uvedla Eliška, pokud by byla ve vztahu spokojená, nikdy by manželovi nevěrná nebyla. U druhého případu to bylo vzájemné odcizení, manželé spolu přestali sdílet lože a Kateřina se upnula na dítě takovým způsobem, že Radka „odsunula na druhou kolej“. Ve třetím případě byly spouštěčem vzájemné úteký za svými kamarády a společně málo tráveného času. V posledním případě to byly hádky po narození syna a obdivy nové kolegyně, která v Janovi viděla dokonalost, kdežto Kamila vyzdvihovala pouze nedostatky.

Po této analýze si můžeme odpovědět na otázku, že nevěra jednoho z partnerů vzniká až jako důsledek krize ve vztahu, kterou spolu nedokáží partneři řešit, tudíž člověk utíká, jak uvádí Eliška, do jiných náručí.

5.2.5 Pomůžte partnerská poradna?

Ve všech případech byla nadějí manželská poradna. Ve čtyřech případech ji respondenti navštívili. „...Milan odmítal komunikovat, nechtěl řešit naše věci s třetí osobou, tak jsme se ke druhé návštěvě ani nedostali...“ Kateřině a Radkovi v poradně nedoporučili zůstat ve vztahu „...co mi dalo práce ho tam dostat, ale stejně to bylo k ničemu, díky jeho nevěrám a soužití s jeho otcem nám nedoporučili ve vztahu pokračovat...“ Petr s Anetou také manželskou poradnu navštívili, ale zjistili, že to nikam nevede. „...dodnes nevím, zda to bylo způsobeno neprofesionálním přístupem poradkyně či jinými faktory...“ Kamila navštívila poradnu sama „...tam mi řekli, že ve vztahu je důležité tzv. sdílení, že se společně staráme o dítě, sdílíme s ním radosti a starosti, společně se staráme o domácnost, dokážeme spolu mluvit o práci a zájmech a pokud toto pořád trvá, dokážeme spolu mluvit bez

zbytečných naschválů a negativních emocí, podstata vztahu tedy dále trvá a není nic ztraceno. Tím pádem se vztah ztratil sám nebo jsem já sama přestala mít energii na sdílení...“

Ani v jednom případě nebyla manželská poradna úspěšná.

5.2.6 Rozvod aneb růžové brýle jsou pryč

V této části zmapujeme rozvod, kdo podal návrh a zjistíme, komu byly svěřeny děti do péče.

V prvním případě podala návrh na rozvod Eliška. Příslušný soud svěřil nezletilé syny do péče matky, otcí stanovil výživné a definoval styk dětí s otcem. Eliška se odstěhovala k rodičům „...musím říct, že se mi v ten moment ulevilo, byla jsem pyšná hlavně sama na sebe, že jsem neustoupila a dokázala se postavit na vlastní nohy. Milan to nesl těžce, pořád věří, že se k němu vrátíme, dokonce navrhl, že dům prodá a koupíme si společně byt, tak uvidíme...“

Ve druhém případě šlo o dohodu vzájemnou, ovšem více se angažoval Radek, neboť na něj naléhala milenka. „...nesla jsem to velmi špatně, nejevil zájem o dcery a věnoval se jen své těhotné milence...“ Dcery dostala Kateřina do své péče a odstěhovala se s nimi, ihned po finančním vyrovnání, na opačný konec republiky „...brala jsem kromě jiného i výživné na manželku (měla jsem úžasného právníka) a de facto s rozvodem nijak zvlášť nespíchala...o nic mně nešlo, naopak on se musel drát o otcovství jeho narozené dcery, shánět bydlení atd. Já jsem byla v pohodě, jezdily jsme s děvčaty na výlety, navazovala jsem nová přátelství, kamarádky - kamarádi...holky to také postupně zvládly, i když to nebylo jednoduché...“

V třetím případě podal návrh na rozvod Petr, rozchod byl plný emocí „...nemohl jsem se smířit s tím, že má jiného chlapa, začal jsem zase dost pít, neměl jsem ani sílu bojovat o Matěje, tak jsem to nechal na soudu...“ Soud svěřil Matěje do péče matky, definoval styk s otcem a stanovil výživné.

V případě pátém podala návrh na rozvod Kamila „...rozvod proběhl víceméně v klidu, Jan moc o Ondru nestál, tak to bylo všechno předem dohodnuto...“ Příslušný soud svěřil nezletilého do péče matky.

Ve všech případech svěřil soud nezletilé děti do péče matky, otcí stanovil výživné a definoval styk s otcem, vždy klasicky každý druhý víkend. Ve dvou případech otcové nejevíli

o děti zájem (případ č. 2 a č.5) a v případě č. 3 také prvotně zvítězil alkohol nad péčí o syna.

5.2.7 Mami, tati a co já?

Tato část patří dětem, co cítily v době rozchodu jejich rodičů.

V prvním případě se vlivem hádek rodičů změnil starší syn Petr „...*Prostě mě to tehdy doma nebavilo, poslouchat pořád hádky a křik rodičů. Raději jsem šel za kamarády, pravda, někdy jsem to přepísl, že jsem nepřišel, kdy jsem měl...*“ Co se týká školy, do této doby byl pečlivý a pilný žák. „...*Stejně to mamku ani tatku nezajímalo, jestli jsem nosil jedničky nebo pětky bylo to jedno a pořád mě bolela hlava...*“ Dodnes navštěvuje dětského psychologa „...*ano, chodím k doktorovi, možná to ani není doktor, jen si povídáme, milý pán...*“ Druhý syn Adam byl spíše plačtivý.

V případě druhém byla děvčata velice uplakaná „...*Prosily jsme je, aby se nerozdělovaly a když jsme zjistily, že nás chce mamka odvézt tak daleko, bylo to strašné...*“ Adaptace na nové prostředí jim trvala nejméně rok. „...*dostaly jsme se do cizího bytu, cizího města a do nové školy, držely jsme se v té době jen jedna druhé, ale postupem času jsme to zvládly, mamka byla skvělá...*“ vzpomíná starší dcera Petra.

V případě třetím si Matěj přímo na tuto dobu nevzpomíná „...*Byl jsem ještě dost malý, ale teď je to super, rozumím si jak s mamkou, tak s tatkou a jeho novou manželkou a můžu za ním kdykoliv chci...*“

Jelikož v případě č. 4 je Lucie ještě dost malá(4 roky)jsem jí otázky nepokládala. Ale dle Radčinych slov to nese velmi špatně „...*v noci se počurává, pořád pláče, do školky chodit nechce...*“

A v případě posledním si Ondřej nepamatuje rozchod rodičů vůbec. „...*S tatkou se moc nestýkám, jen sem tam k němu jedu na prázdniny, nemá na mě čas...*“

Děti, které si rozchod pamatují, ho popisují jako velmi traumatizující období jejich života. Které si nepamatují přímý rozchod a rozeprě rodičů berou tento fakt jako nedílnou součást jejich života, že bydlí s matkou a k otci jezdí na prázdniny.

6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Ve výzkumné části jsem pracovala s pěti případy, respondenty, kteří si prošli rozpadem vztahu. U všech to bylo velice těžké a stresující životní období. Zmapovala jsem začátek jejich vztahu až k jeho rozvratu.

Ve většině případů pocházel jeden z partnerů z rozvrácené rodiny. Zajímavé je, že impuls k rozvodu dal ve všech případech právě partner, u kterého byli rodiče rozvedení. I když okolnosti byly jiné, než tomu bylo u jejich rodičů. Každopádně jistotou je, že si respondenti odnášejí určité vzorce chování v partnerském vztahu od svých rodičů, dochází u nich k tzv. transgeneračnímu přenosu. Zejména se jednalo o nevěru a v jednom případě o domácí násilí.

Po ekonomické a sociální stránce byli všichni respondenti zabezpečeni dobře.

Co se týče náboženství, většina z respondentů nevyznávala žádnou víru, pouze v jednom případě byli oba partneři nábožensky založeni. A právě v tomto jediném případě je naděje, že dojde k obnovení vztahu a rodiny.

U všech respondentů začínal vztah ideálně. Průběh vztahu také popisovali všichni jednoznačně bez větších problémů. Ve třech případech došlo k založení rodiny již pár měsíců po seznámení. V jednom případě byli respondenti dokonce teprve „náctiletí“. Vstoupili do manželství, podle všeho, ještě ve fázi zamilovanosti, kterou formuluje Venglářová (2008). Nejspíš se jednalo o neuvážené sňatky.

Situace před rozvrácením vztahu byla ve většině případů velice podobná. Mezi průvodní jevy rozchodu patřily časté hádky a konfliktní situace.

Téměř ve všech případech první krize nastala narozením dítěte. Jednalo se především o to, že respondenti nebyli připraveni na skutečnost zůstat doma s dítětem. Ve dvou případech šlo o rozvrácení vztahu působením třetí osoby v podobě tchyně, zasahující v obrovské míře do jejich soukromého života. Každopádně u všech respondentů byla popsána nedostatečná komunikace mezi sebou.

Ve všech případech respondenti navštívili poradnu pro manželské či partnerské vztahy. U všech ovšem bezúspěšně. Vzhledem k tomu, že poradna nemá zpětnou vazbu od svých klientů, určitě jim tento výzkum předložím.

Nevěra se vyskytla u všech respondentů. Ovšem ne jako prvotní jev, nýbrž jako důsledek neshod. Takže se přikláním ke statistické tabulce, že nevěra je v mnoha případech až druhotným jevem, tudíž není přímou příčinou rozvratu vztahu. Samotná nevěra v mnoha případech nastává, až už je vztah de facto rozvrácený.

Rozvod proběhl ve čtyřech případech. Ve všech soud svěřil nezletilé děti do péče matky, otcí stanovil příslušné výživné a stanovil styk dítěte s otcem každý druhý víkend.

Co se týče dopadů na děti a na rodinnou funkci, jednalo se o zhoršení prospěchu ve škole, smutek, strach, zlost a pocit bezmoci. Jedno dítě dokonce skončilo v péči psychiatra a dodnes navštěvuje psychologickou ambulanci. V jednom případě také dítě velmi trpí, nejspíš se neobejde bez pomoci odborníka, především z důvodu, aby si neneslo následky do dospělosti. Je evidentní, že se zde objevily reakce, jak je popisuje Gardner (2001) a také Smith (2004).

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zmapovat příčiny a důsledky rozpadu vztahu a celkový dopad na rodinu. Manželství mělo od nepaměti znak stability, trvání do smrti jednoho z partnerů. V dnešní době přibývá neúplných rodin, což je způsobeno právě vysokou rozvodovostí. Tento fakt byl pro mě impulsem nahlédnout do rozpadlých vztahů a zjistit, proč v dnešní době k rozvatům dochází. Je důležité hledat příčiny, proč tomu tak je a těmto příčinám se snažit vyhýbat.

Podkladem pro zpracování teoretické části byla analýza odborné literatury a články dostupné na internetových stránkách. Přibližuje nám dostupné informace o vztazích, možné příčiny rozpadu vztahu, možnosti řešení sporů, rozvod a dopad na rodinu. Pozornost byla věnována především příčinám rozvratu vztahu, zejména nevěře, která je v současné době dost medializována.

První kapitola nám umožňuje poznat popsané vztahy, které vznikají v průběhu života, dále popisuje jak druhy rodiny, tak i její funkce. V následující kapitole jsem se zaměřila již na vztah rozpadlý a na potenciální příčiny rozpadu. Z následných příčin jsem popsala nejvíce nevěru, jelikož jsem se před psaním této práce domnívala, že právě ona nevěra je největším problémem ve vztahu dvou lidí a důvodem k samotnému rozpadu. Třetí kapitola popisuje možnosti řešení krizí ve vztahu, a je ukončena popsáním definitivního způsobu, což je rozvod.

V praktické části práce byl zvolen kvalitativní výzkum, získání potřebných dat bylo uskutečněno na základě polostrukturovaného rozhovoru mezi vybranými respondenty. Následně zpracování do kazuistiky a analýza pomocí otevřeného kódování. Použití více metod nám zajišťuje validitu získaných dat. Výzkumným vzorkem bylo zvoleno pět osob, které si prošly rozpadem vztahu a byly ochotny mi odpovídat na otázky. Doplňujícím vzorkem byly tři děti daných respondentů, které si na rozvod svých rodičů pamatovaly a popsaly mi své pocity. Všechna data jsem shrnula do kazuistiky a označila jako případ č. 1 - 5.

Z výsledků získaných ve výzkumné části vyplývá, že nejdůležitějším znakem v partnerství je komunikace. Ve všech případech spolu přestali respondenti komunikovat a až následkem toho vznikaly další negativní faktory, jako nevěra, vliv třetí osoby, alkoholismus až domácí násilí. Také je možný vliv ze stran rodičů respondentů, neboť většina z nich pocházela z rozvrácené rodiny. Potvrzena byla i skutečnost, že manželské a rodinné poraden-

ství bylo ve všech případech neúspěšné. Ověřilo se nepsané pravidlo, že je dítě svěřeno častěji do péče matky než otce. Evidentně byl potvrzen fakt, že dopad na dítě je opravdu markantní. Dítě trpí změnami a následky mohou ovlivnit jeho budoucí život.

Můj výběr tématu ovlivnila především skutečnost, že v okruhu mých přátel a známých „de facto“ neexistuje ideální vztah, a ve většině případů skončil rozvratem či rozvodem. Díky psaní své diplomové práce jsem zjistila, že největším problémem ve vztazích není nevěra, jak jsem se domnívala, ale vzájemná komunikace. Jsem ráda, že jsem si dané téma zvolila, a výzkumem zjistila skutečnosti, které vedou k rozpadu rodiny. Mým cílem bylo nahlédnout hlouběji do problematiky vztahů a dopátrat se pravé příčiny, co vlastně k rozvratu vede a jakým způsobem rodinu ovlivňuje. Z uvedeného výzkumu vyplývá, že cíl diplomové práce se podařilo splnit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BÁRTLOVÁ, S. , MATULAY, S. Sociologie zdraví, nemoci a rodiny. OSVETA, Martin 2009. ISBN 978-80-8063-306-6
- BIRNBACH, L., HYMANOVÁ, B. Test vašeho manželství v 10 krocích. Brno: Jota, 2011
- COLOROSOVÁ, B. Krizové situace v rodině. IKAR, Praha 2008. ISBN 978-80-249-1027-7
- GARDNER, R. A.: Rozvod – a čo ďalej?. Martin, 1991.
- HOSEK Jan. Sám proti alkoholu. Grada, Praha 1998. ISBN 80-7169-624-2
- KRATOCHVÍL, S. Manželská terapie. Praha: Mach, 1992.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, Š, ŠVEC, V. Slovník pedagogické metodologie. Masarykova univerzita, Brno 2005. ISBN 80-210-3802-0
- MATĚJČEK, Z.: Dítě a rodina. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04252-36-2
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. Krizové situace v rodině očima dítěte. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0332-7.
- MATĚJKOVÁ, Erika. Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích. GRADA, Praha 2007. ISBN 978-80-247-1832-3
- MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Editor Oldřich Matoušek, Pavla Kodymová, Jana Kolářková. Praha: Portál, 2010, ISBN 978-807-3678-180
- MATOUŠEK Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. SLON, Praha 1993. ISBN 80-901424-7-8
- MIŠÍKOVÁ Jaroslava, PhDr., CSc. Základy sociologie rodiny. Ostrava 2003. ISBN 80-7042-291-2
- MOŽNÝ Ivo. Sociologie rodiny . SLON, Praha 2002. ISBN 80-86429-05-9
- NEŠPOR Karel, MUDr. Návykové chování a závislost. PORTÁL, s.r.o. 2011. ISBN 978-80-7367-908-8
- PLAŇAVA Ivo. Manželství a rodiny. DOPLNĚK, Brno 2000. ISBN 80-7239-039-2
- PLZÁK Miroslav. Klíč k výběru partnera pro manželství. MOTTO, Praha 2010.
- SMITH, J. Děti a rozvod. 1 vydání. Praha: Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-906-2

SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. Základy sociologického výzkumu. Management Press, Praha 2001. ISBN 80-7261-038-4

ŠAMÁNKOVÁ, D., NOVÁK, T. Pravda a lež v partnerství. GRADA, Praha 2007. ISBN 978-80-247-1846-0

ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. A KOL. Domácí násilí. Portál, Praha 2012. ISBN 978-80-7367-690-2

ŠMOLKA, P., MACH, J. Manželská a rodinná trápení. Portál, Praha 2008. ISBN 978-80-7367-448-9

ŠVARŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. A KOL. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Portál, Praha 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

TRÉLAŮN, B. Překonávání konfliktů v rodině. 1. vyd. Portál, Praha 2005. ISBN 80-7178-935-6

VAUGHANOVÁ Peggy. Mýtus monogamie. Knižní klub, Praha 2009. ISBN 978-80-242-2373-5

VÁGNEROVÁ, M., Základy psychologie, 1. vyd., Praha: Karolinum, 2005, 356 s., ISBN 80-246-0841-3

VENGLÁŘOVÁ Martina. Průvodce partnerským vztahem. GRADA Publishing, a.s, Praha 2008. ISBN 978-80-247-2054-8

WARSHAK, R. A.: Revoluce v porozvodové péči o děti. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-089-8

Zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině

Zákon č.359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

[www.novinky.cz/ domaci/ 325126](http://www.novinky.cz/domaci/325126) češi se raději rozvedou než by byli nespokojeni v manželství

<http://www.jenprozeny.cz/laska/25683-co-delat-kdyz-vas-vztahu-potka-nuda>

www.centrum-poradenstvi.cz

www.novinky.cz

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Očekávání žen podle Kratochvíla.....	16
Tabulka 2 – Očekávání mužů podle Kratochvíla.....	17
Tabulka 3 – Statistika rozvodů ve Zlínském kraji dle příčiny.....	22

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Statistika rozvodů ve Zlínském kraji dle příčiny.....	22
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI – Seznam otázek k rozhovoru

Příloha PII - Analýza a prezentace dat Českého statistického úřadu (za Zlínský kraj)

Příloha PIII - Rozhovory

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY K ROZHOVORU

Otázky k rozhovoru:

Otázky týkající se rodinné a osobní anamnézy (respondenta i partnera).

Jak proběhlo vaše dětství?

Máte sourozence?

Jaký vztah měli vaši rodiče?

Jaké máte vzdělání?

Zaměstnání?

Jste věřící?

Otázky týkající se vztahu:

1. Co pro vás znamená pojem manželství, partnerství?
2. Jsou vaši rodiče rozvedení?
3. Pokud ano, ovlivnilo to váš partnerský vztah?
4. V kolika letech začal váš vztah?
5. Co vás původně svedlo dohromady?
6. Vyskytují se ve vašem vztahu stále tyto faktory?
7. Byla ve vztahu splněna původní očekávání?
8. Kde jste jako partneři žili?
9. Kolik máte společných dětí?

Otázky týkající se rozpadu vztahu:

10. V jakém časovém intervalu se u vás objevily první hádky?
11. Co předcházelo hádkám?
12. Byly hádkám přítomny děti?
13. Jaký byl důvod k hádkám?

14. Byla příčinou nevěra jednoho z vás?
15. Využili jste manželské poradnu?
16. Jakým způsobem rozvod probíhal?
17. Komu byly svěřeny děti do péče?
18. Jak děti nesly samotný rozchod?
19. Jak jste vnímali situaci po rozchodu?
20. Máte v současné době nový vztah?
21. Jste v současné době šťastní?

Otázky pro děti:

1. Pamatuješ si na dobu, kdy se rodiče rozcházelí?
2. Jak jsi to prožíval(a)?
3. Jak v současné době vycházíš s rodiči?

PŘÍLOHA P II: ANALÝZA A PREZENTACE DAT ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU (ZA ZLÍNSKÝ KRAJ)

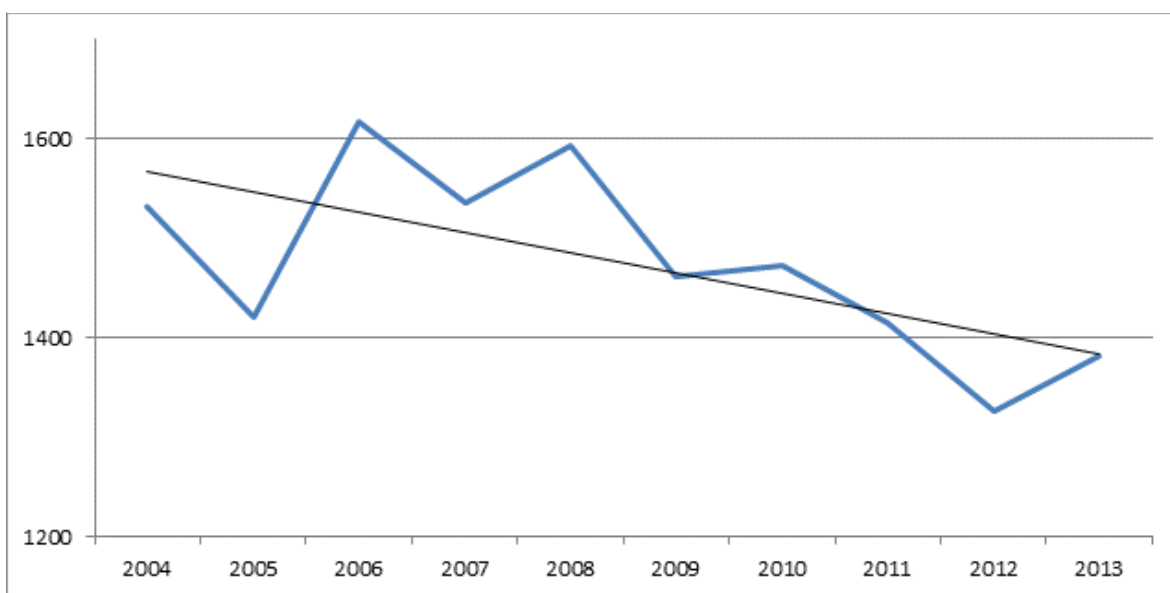
Z dat poskytnutých Českým statistickým úřadem jsem vybrala ta, která by vhodně doplnila téma mé diplomové práce a zpracovala jsem je do níže uvedených tabulek a grafů.

Tabulka číslo 1 a graf číslo 1 ukazují, že rozvodovost ve Zlínském kraji má dlouhodobě klesající tendenci (data srovnávám od roku 2004 do roku 2013)¹⁹

Tabulka 1 – Statistika rozvodů celkem

Tabulka - Statistika rozvodů - Zlínský kraj										
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rozvody (počet)	1532	1420	1618	1536	1593	1461	1472	1415	1327	1381

Graf 1 – Vývoj a trend rozvodovosti ve Zlínském kraji

¹⁹ Data za rok 2014 nebyla v době přípravy mé práce k dispozici

Tabulka číslo 2 uvádí rozpad celkového počtu rozvodů dle pořadí rozvodu. Největší podíl na rozvodech má logicky první rozvod. V tabulce číslo 3 pak vyhodnocuji rozvodovost dle délky trvání manželství. Největší rozvodovost nastává po 15 letech manželství. Tabulka číslo 4 sleduje počet rozvodů dle počtu dětí, které manželé společně vychovávají.

Tabulka 2 – Statistika rozvodů dle pořadí

Pořadí rozvodu ("kolikátý rozvod")		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
muži	první	1342	1214	1369	1287	1376	1242	1264	1221	1159	1166
	druhý	177	188	226	229	196	191	192	175	152	192
	třetí	12	15	19	19	18	27	14	17	15	20
	čtvrtý a další	1	3	4	1	3	1	2	2	1	3
ženy	první	1332	1202	1395	1296	1383	1240	1264	1219	1152	1178
	druhý	181	200	206	226	187	196	190	182	167	188
	třetí	17	15	12	14	20	24	17	14	7	15
	čtvrtý a další	2	3	5	-	3	1	1	-	1	-

Tabulka 3 – Statistika rozvodů dle délky trvání

Podle délky trvání manželství (v letech)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 - 1	5	11	5	5	14	12	8	11	10	13
1 - 2	35	38	49	38	57	51	39	50	40	32
2 - 4	202	192	196	170	175	166	184	169	147	161
5 - 9	300	285	343	312	312	286	254	257	238	248
10 - 14	370	273	303	277	248	249	234	227	230	232
15 +	620	621	722	734	787	697	753	701	662	695

Tabulka 4 – Statistika rozvodů dle počtu dětí

Počet nezletilých dětí při rozvodu	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0	487	555	619	592	618	597	570	580	548	598
1	555	454	568	514	516	456	473	452	396	397
2	425	359	384	383	404	373	375	337	342	324
3	57	48	43	41	48	33	49	37	39	53
4 +	8	4	4	6	7	2	5	9	2	9

Tabulky číslo 5 a 6 rozdělují muže a ženy dle věku. Zde se opět odráží skutečnost, že nejvíce rozvodů je po 15 letech manželství. Z toho logicky vyplývá, že i nejpočetnější zastoupení má věková skupina mezi 40 - 49 lety (jak u mužů, tak i u žen). Průměrný věk při rozvodu byl 43,7 roků u mužů a 40,9 roků u žen.

Tabulka 5 – Statistika rozvodů dle věku

Tabulka - Statistika rozvodů - Zlínský kraj											
Věk při rozvodu - část 1.		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
muži	0 - 19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	20 - 24	18	25	13	12	12	13	9	9	5	10
	25 - 29	185	165	161	129	135	90	71	55	67	58
	30 - 34	326	272	329	303	307	275	249	218	204	179
	35 - 39	313	272	297	286	323	286	314	326	288	287
	40 - 49	466	447	542	510	536	500	529	499	475	510
	50 - 59	196	210	225	244	229	235	238	237	217	274
	60 - 69	24	29	44	47	45	56	54	65	64	57
	70 - 79	3	-	7	5	5	5	8	4	5	5
	80 +	1	-	-	-	1	1	-	2	2	1
ženy	0 - 19	-	3	2	2	-	-	1	-	-	-
	20 - 24	64	64	55	43	49	43	37	34	23	24
	25 - 29	285	236	270	234	224	172	123	132	123	120
	30 - 34	378	309	368	330	368	329	298	269	250	205
	35 - 39	261	273	303	299	334	306	355	352	322	328
	40 - 49	385	371	435	429	428	426	458	431	435	500
	50 - 59	142	149	151	177	162	151	168	163	136	175
	60 - 69	14	14	30	21	26	31	26	31	34	27
	70 - 79	3	1	4	1	2	2	6	2	4	2
	80 +	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-

Tabulka 6 – Statistika rozvodů dle průměrného věku

Tabulka - Statistika rozvodů - Zlínský kraj											
Věk při rozvodu - část 2.		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Průměrný věk při rozvodu:											
muži		39.8	40.3	41.0	41.5	41.3	42.1	42.5	43.1	43.0	43.7
ženy		37.3	37.8	38.1	38.7	38.6	39.1	40.0	40.1	40.2	40.9

PŘÍLOHA PIII: ROZHOVORY

Rozhovor s Kateřinou (případ č. 2)

Jak proběhlo vaše dětství?

„Dětství nebylo růžové, záviděla jsem ostatním dětem normální rodinu. Matka nebyla věčně doma, u nás vše táhl otec, matka byla nevzdělaná, otec úspěšný podnikatel, vysokoškolsky vzdělaný, na tu dobu vydělával spoustu peněz, tak i po jejich rozvodu nám posílal celkem vysoké částky, které ovšem matka prohýřila, ale myslím, nebylo to tak zlé, jíst jsme měli co“

Máte sourozence?

„Ano, jednoho“

Jaký vztah měli vaši rodiče?

„Jak už jsem řekla, nic moc. Otec v životě úspěšný, podnikatel, vysokoškolsky vzdělaný, matka hrůza, nevzdělaná, neúspěšná, doživotně zadlužená...a nešťastná. Pořád se hádali.“

Jaké máte vzdělání?

„Středoškolské, hned po škole jsem otěhotněla, ale na výšku jsem chtěla“

Zaměstnání?

„V té době jsem studovala a hned šla na MD, nyní sekretářka“.

Jste věřící a kde jste měli svatbu?

„Ne ne, nevěřím, nikdy mě k tomu nikdo nevedl a svatbu jsme měli na radnici“

A Radek?

„Taký nevěří“

Co pro vás znamená pojem manželství, partnerství?

„Lásku, jistotu, budoucnost“

Jsou vaši rodiče rozvedení?

„ Ano, matka 3x“

Ovlivnilo to váš partnerský vztah?

„Ano, nebyl žádný pozitivní muštr vedoucí k pohodovému vztahu - jen manželské konflikty“

A Radek?

„Jeho rodiče jsou taky rozvedení, žil jen s otcem, který si rád užíval, neměl žádný dlouhodobý vztah“

V kolika letech začal váš vztah?

„V 19 letech“

Co vás původně svedlo dohromady?

„Okouzlení, zajímavost partnera i možnost odejít z domu. Potkali jsme se na jedné firemní akci, kam mě tehdy vytáhla kamarádka, tam jsem ho uviděla, byla to taková ta láska na první pohled, hned jsme si měli co říct a já v něm viděla dokonalého muže. Měl svoji malou firmu a byl velmi chytrý, fascinoval mě tím“

Vyskytují se ve vašem vztahu stále tyto faktory, jak jste ho viděla zpočátku?

„Ne“

Byla ve vztahu splněna původní očekávání?

„Byl prostě úžasný, úplně mě okouznil a já si nepřála nic jiného než s ním žít a dostat se z domu, tudíž jsem neřešila antikoncepci a když jsem otěhotněla, neváhal ani chvíli a hned mě požádal o ruku...“

Kde jste jako partneři žili?

„V domě Radkových rodičů, resp. otce“

Kolik máte společných dětí?

„Dvě dcery“

V jakém časovém intervalu se u vás objevily první hádky?

„Nebyli jsme spolu ani rok a já porodila první holčičku, bylo mi dvacet roků. hned na porodním sále jsem věděla, že pro mě není na světě nic důležitějšího než ona, začal mi nový život a ona pro mě byla vším. S Radkem jsem skoro nemluvila, většinou jsem už spala, když přišel domů z práce, na sex jsem neměla ani pomyslení. Když v noci Petra plakala, on si vždy šel lehnout do obýváku a postupem času tam zůstával spát každou noc... nepřišlo mi

nic divného na tom, že chci trávit veškerý svůj čas se svojí dcerou, tak nějak mi to přišlo normální...“

Co předcházelo hádkám?

„Narození dcery“

Byly hádkám přítomny děti?

„Tehdy ano, ale Peťa byla ještě moc malá, později to bylo horší“

Jaký byl důvod k hádkám?

„Potom už manželova milenka, která se bez kompromisů dožadovala plnohodnotného vztahu s (ex/)manželem i za cenu rychlého otěhotnění“

Byla příčinou nevěra jednoho z vás?

„Ano, věděla jsem, že má milenkou, ale dusila jsem to v sobě, snažila jsem se, nechtěla jsem se hádat, věděla jsem, že si za to můžu víceméně sama, nevěnovala jsem se mu, nekomunikovali jsme spolu...později se s tím ani moc netajil, volávala mu i domů na pevnou linku, ale já byla tak hloupá, že jsem si tehdy myslela, že náš vztah bude zase takový jako dřív...“

Využili jste manželské poradny?

„Ano, vyhledala jsem ji já, nedoporučovala ve vztahu pokračovat + další okolnosti ... např. společné soužití s otcem manžela co mi dalo práce ho tam dostat, ale stejně to bylo k ničemu, díky jeho nevěrám a soužití s jeho otcem nám nedoporučili ve vztahu pokračovat...“

Jakým způsobem rozvod probíhal?

„Podání návrhu k rozvodu - podávala jsem já, důvodem byly opakované nevěry s vyústěním do té poslední, kdy se jednalo o trvalejší vztah (asi 1 rok) s vdanou paní, která se kvůli němu rozvedla a za krátkou dobu s ním otěhotněla ...z prvního manželství její syn i dcera zůstali v péči otce (syn plnoletý, dcera 15 let). Na rozvodu i vypořádání + péči o děti jsme se celkem rychle dohodli, já jsem ukončila pracovní poměr - vyšli mně vstříc během 14 dnů a velmi rychle jsem si našla byt 3+1 na Moravě, který jsem koupila a následně se tam odstěhovala (220 km) i s holčičkami, tam se nám vedlo dobře (bydlely jsme tam dva roky), našla jsem si práci...“

Pak jsem potkala Radovana a bylo ... přestěhovaly jsem se. Rozvod se protahoval především kvůli stěhování, takže jsem se rozváděla až po třech letech od podání. A bylo to rychlé - během 15 min., bez výčitek, bez emocí, prostě v klidu. Já jsem se pak na podzim vdala

a on se oženil už s tříletým dítkem v náruči. Spolu pak měli ještě chlapečka - no a dnes už jsou asi rok rozvedeni. Důvod rozpadu manželství je zase jeho mimomanželský vztah s jinou ženou. Prostě nepoučitelný - pan úspěšný podnikatel. Zazvonil zvonek a všeho je konec“

Jak jste nesla tehdy ten samotný fakt?

„Z počátku bolestně snažila jsem se nedávat své city najevo, brečela jsem po nocích. Nesla jsem to velmi špatně, nejevil zájem o dcery a věnoval se jen své těhotné milence, později v klidu - finanční vyrovnání, návštěvy dětí a těšení se na nějaký nový začátek...brala jsem kromě jiného i výživné na manželku (měla jsem úžasného právníka) a de facto s rozvodem nijak zvlášť nespíchala...o nic mně nešlo, naopak on se musel drát o otcovství jeho narozené dcery, shánět bydlení atd. Já jsem byla v pohodě, jezdily jsme s děvčaty na výlety, navazovala jsem nová přátelství, kamarádky - kamarádi...holky to také postupně zvládly, i když to nebylo jednoduché...“

Komu byly svěřeny holky do péče?

„Mně, manžel neměl ani moc zájem, měl ten nový vztah a těhotnou milenku“.

Jak holky nesly samotný rozchod?

„Velice špatně, holky byly smutné, zamlklé, ustrašené (bylo jim 8 a 4). Změna bydliště, změna bydlení (panelák místo RD), jiné sociální prostředí, jiná finanční situace - adaptace minimálně rok s následným zhoršením prospěchu ve škole. Děvčata byla hodně uplakaná, nejistá a zamlklá...“

Jak jste vnímali situaci ihned po rozchodu?

Nespravedlnost, nejistota, zklamání. Dětem se stýskalo po prarodičích, kamarádech... mně po kamarádkách, práci...

Máte v současné době nový vztah?

„Ano“

Jste v současné době šťastní?

„Ano“

Otázky pro děti (odpovídá starší dcera Petra)

Pamatuješ si na dobu, kdy se rodiče rozcházel?

„Ano, já moc dobře“

Jak jsi to prožívala?

„Tehdy hrozně, se ségrou jsme jen plakaly a prosily jsme je, aby se nerozdělovaly a když jsme zjistily, že nás chce mamka odvézt tak daleko, bylo to strašné. Dostaly jsme se do cizího bytu, cizího města a do nové školy, držely jsme se v té době jen jedna druhé, ale postupem času jsme to zvládly, mamka byla skvělá...“

Jak v současné době vycházíš s rodiči?

„Dobře, mamka super a za tatškou jezdím semtam na prázdniny, ségra ale ne, jen jí po mně vždycky pošle dárky, třeba ji někdy přemluvím“

Rozhovor s Petrem (případ č. 3)

Jak proběhlo Vaše a Anetino dětství?

„No, vyrůstal jsem na vesnici, v rodinném domě, bylo úžasné, pořád jsme lítali po venku a s rodiči jsem vycházel v pohodě. Aneta bydlela ve městě v malém bytě s mamkou“

Máte sourozence?

„Dva, bratra a sestru, oba jsou mladší“

Aneta má sourozence?

„Ne“

Jaký vztah měli vaši a Anetini rodiče?

„Mojí rodiče vždy měli a mají krásný vztah, ale Anetin otec od nich odešel, když byla ještě malá a nikdy ho neviděla“

Jaké máte vzdělání?

„Jsem automechanik, mám učňák“

Zaměstnání?

„Jako automechanik, v autoservisu u kámoše, kde jsem pracoval už před tím, než jsem dostal výuční list“

Kolik je Váš měsíční příjem?

„Kolem 12 tisíc“

A Aneta na tom byla jak?

“ Udělala taky učňák jako prodavačka, dělala v butiku a vydělala něco kolem 10ti tisíc“

Jste věřící?

„Aneta ne, já ano, jsem věřící, dřív jsem chodil každou neděli do kostela, teď už není tolik času, chtěl jsem, aby se Aneta nechala pokřtít, ale nechtěla“

Co pro vás znamená pojem manželství, partnerství?

„Vzájemná symbióza dvou lidských duší a těl, které se dokáží přispůsobovat životním situacím jak kladným tak i záporným, s minimálním množstvím negativních postojů a pocitů“

Jsou vaši rodiče rozvedení?

„Ne“

V kolika letech začal váš vztah?

„Když mně bylo 17 roků, jsme se potkali na diskotéce, přišla mi taková jiná, dospělá, jsem se strašně zamiloval“

Co vás původně svedlo dohromady?

„Byly to vzájemné sympatie a náklonnost, kromě toho jsem zažil to, co ještě nikdy před tím, prostě úžasný sex“

Vyskytují se ve vašem vztahu stále tyto faktory?

„Ne nevyskytují, zmizely po rozvodu“

Byla ve vztahu splněna původní očekávání?

„Samozřejmě jinak by nebyla splněna skutková podstata vztahu a nebylo by jej možné za vztah (manželství) považovat“

Kde jste jako partneři žili?

„Po svatbě jsme si našli garsonku, vzali jsme se hned po pěti měsících, milovali jsme se. Rodiče nám domlouvali, zakazovali se stýkat, ale naše láska byla silnější, tak jsme se prostě a vzali, chtěli jsme spolu žít a mít miminko, řekli jsme si, že nás nic nerozdělí...“

Kolik máte společných dětí?

„Jedno, Matýska“

V jakém časovém intervalu se u vás objevily první hádky?

„Když se narodil Matýsek“

Co předcházelo hádkám?

„Když jsem si sem tam zašel na pivo a Anetu to vytáčelo, nechtěla být doma, tak jsme se pořád hádali...“

Byly hádkám přítomny děti?

„Samozřejmě ano, ale byl ještě malinký, pořád plakal si pamatuju“

Jaký byl důvod k hádkám?

„Ze začátku ji vytáčelo, že pořád chodím na pivo, přitom jsem chodil jen tak jednou týdně na dvě-tři za kámošema, později si volala maminku na hlídání a chodila na truc každý víkend někam s holkama a vracela se až k ránu. No, teď chápu, byli jsme oba moc mladí. Začal jsem tehdy dost pít, no. Ale v této době jsem ještě nic nevěděl, až pak jsem se dozvěděl, že už to nějakou dobu táhla s nějakým chlapíkem.“

Byla příčinou nevěra jednoho z vás?

„To, že mi byla nevěrná jsem zjistil až dost pozdě, táhla to s ním už dlouho, prý byl lepší“

Využili jste manželské poradny?

„Ano, návštěva manželské poradny byla neúčelná, jelikož jsme navštívili jen jednu, nemůžu soudit, zda chyba byla v neprofesionálním přístupu poradkyně, nebo v jiných faktorech“

Jakým způsobem rozvod probíhal?

„Samozřejmě byl plný emocí,...nemohl jsem se smířit s tím, že má jiného chlapa, začal jsem zase dost pít, neměl jsem ani sílu bojovat o Matěje, tak jsem to nechal na soudu. Tím pádem to bylo bráno tak, že před prvním stáním jsme měli jak majetkové vyrovnání tak i dohodu o péči nezletilého dítěte dohodnuto,“

Komu byly svěřeny děti do péče?

„Anetě, mně určil výživné 1500 Kč na Matěje, měl jsem si ho brát každý druhý týden na víkend, ale stejně jsem ho chtěl potom vídat častěji, když bydlel kousek, nebylo možné s ní vůbec komunikovat. Až s nástupem do školy, to bylo lepší. Tehdy jsem byl opravdu mladý a hloupý, teď bych spíše preferoval střídavou péči, která má menší dopad na psychiku a vývoj dítěte“

Jak děti nesly samotný rozchod?

„Tehdy byl Mates ještě dost malý, měl necelé dva roky, tak to moc nevnímal, si myslím, je pravda, že já jsem v té době také nebyl ideální otec, raději jsem se opíjel, ale teď už je to pryč. Ale kdyby byl tehdy Mates starší, si myslím, že by to nesl velice špatně, jako každé dítě vyrůstající s jedním rodičem, se dítě dostává do pasti, z které je jen těžko úniku.“

Jak jste vnímali situaci po rozchodu?

„No, tehdy jsem se opíjel“

Máte v současné době nový vztah?

„Ano, mám manželku a s ní tříměsíčního syna, užívám si to a napravuji svoje chyby“

Jste v současné době šťastní?

„Ano“

Otázky pro děti (odpovídá syn Matěj)

Pamatuješ si na dobu, kdy se rodiče rozcházel?

„Nepamatuji, byl jsem ještě dost malý, ale teď je to super, rozumím si jak s mamkou, tak s tatínkou a jeho novou manželkou a můžu za ním kdykoliv chci...“

A co nový bráška?

„No, zatím jen brečí a spí, ale už se těším, až si spolu zakopeme“